

ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН

КАССАЦИОННЫЙ СУД ВЫНЕС РЕШЕНИЕ В ПОЛЬЗУ ВЕТЕРАНА ПОЛИЦИИ

ПРОТИВОСТОЯНИЕ МЕЖДУ РУКОВОДИТЕЛЕМ ПОЛИЦИИ ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ И ВЕТЕРАНОМ ПОЛИЦИИ ПРОДОЛЖАЛОСЬ НЕМАЛО ВРЕМЕНИ. НО ТОЧКУ В ЭТОМ ПРОТИВОСТОЯНИИ ПОСТАВИЛ КАССАЦИОННЫЙ СУДАСТАН. УЧИТЫВАЯ И ПОДДЕРЖИВАЯ КОНСТИТУЦИОННЫЕ ПРАВА ВЕТЕРАНА, СУДОТМЕНИЛ РЕШЕНИЕ СУДА ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ ОТ 8 ИЮЛЯ 2025 ГОДА И ПРЕКРАТИЛ ДЕЛО ОБ АДМИНИСТРАТИВНОМ НАРУШЕНИИ ВЕТЕРАНА С.ЕРЖУМАНОВА ЗА ОТСУТСТВИЕМ СОСТАВА НАРУШЕНИЯ.

В ходе рассмотрения было установлено, что Постановлением Талдықорғанского специализированного межрайонного суда по административным правонарушениям области Жетісу от 30 декабря 2024 года Ержуманов С.А. привлечен к административной ответственности по части 1 статьи 73-3 Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях (далее – КоАП), с наложением административного штрафа в размере 413 504 тенге.

Постановлением Суда области Жетісу от 4 февраля 2025 года данное постановление суда оставлено без изменения.

Постановлением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Республики Казахстан от 23 мая 2025 года, вышесказанные судебные акты отменены, дело направлено на новое судебное рассмотрение в суд апелляционной инстанции.

Постановлением Суда области Жетісу от 8 июля 2025 года Ержуманов С.А. признан виновным по статье 73-3 части 1 КоАП и наложен административный штраф в сумме 413 504 тенге. В представлении приведены доводы о нарушении единообразия в толковании и применении судом норм права, допущенном судом апелляционной инстанции при вынесении постановления.

Из материалов дела следует, что с января 2024 года потерпевший Кусаинов С.З. является руководителем Департамента полиции области Жетісу. Ержума-

нов С.А. с 2022 года был председателем Совета ветеранов органов внутренних дел и Национальной гвардии по области Жетісу. 13 августа 2024 года Ержуманов С.А. направил в государственные органы обращение, подписанное 56 членами Совета ветеранов органов внутренних дел и Национальной гвардии по области Жетісу по вопросу состояния дел, связанных с личным составом органов полиции, финансовым и иным обеспечением. 15 августа 2024 года Управлением собственной безопасности Департамента полиции области Жетісу начато досудебное расследование (ЕРДР №234369031000011) по признакам состава уголовного правонарушения, предусмотренного статьей 362 части 1 Уголовного кодекса Республики Казахстан (превышение власти или должностных полномочий).

Кассационный суд полагает, что при обращении Ержуманова С.А. с заявлением в уполномоченные органы имела место реализация конституционного права на обращение в государственные органы, которые в силу закона обязаны проверять поступающую информацию. Правоохранительным органом, куда перенаправлено обращение, инициирована проверка по вопросам, указанным в обращении.

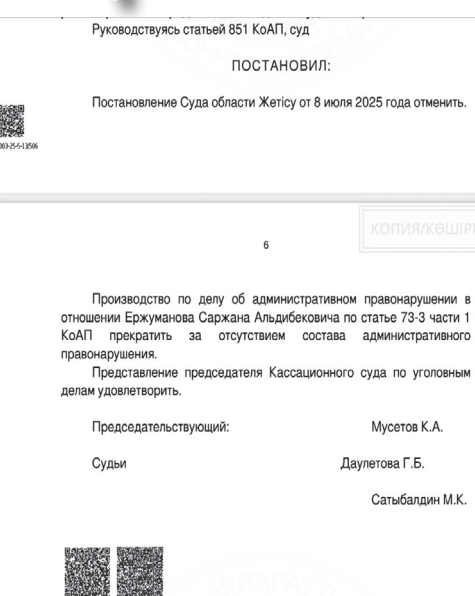
В силу пункта 1 статьи 13 Конституции Республики Казахстан каждый имеет право на признание его право субъектности и вправе защищать свои права и свободы всеми не противоречащими за-

кону способами, включая необходимую оборону. Из смысла данной нормы следует, что каждый гражданин имеет право свободно и добровольно обращаться в государственные органы, органы местного самоуправления и к должностным лицам в целях защиты своих прав и законных интересов, либо прав и законных интересов других лиц.

При этом гражданин может указать в обращении на известные ему факты и события, которые, по его мнению, имеют отношение к существу поставленного в обращении вопроса и могут повлиять на его разрешение.

Факт обращения Ержуманова С.А. в адрес государственных органов с описанием обстоятельств проведения внеочередной аттестации и назначении отдельных сотрудников полиции, состоянии материально-технического и финансового обеспечения не образует состав клеветы, поскольку он умышленно не преследовал своими действиями цели оклеветать руково-

дителя Департамента полиции области.

Тем самым в действиях Ержуманова С.А. не установлена объективная и субъективная стороны клеветы, которые характеризуются распространением только заведомо ложных сведений, порочащих и унижающих честь и достоинство другого человека и направленностью умысла на их распространение.

При таких обстоятельствах, в силу статьи 840 подпункта 1) КоАП оспариваемый судебный акт подлежит отмене с прекращением производства по делу за отсутствием состава административного правонарушения (статья 741 части 1 подпункта 2) КоАП), в этой связи рассматриваемое представление подлежит удовлетворению.

Председательствующий: К.А. Мусетов

Судьи Г.Б. Даулетова, М.К. Сатыбалдин

Баян ТАНАТАРОВА

БАСПАСӨЗ – 2026

Жазылу бағасы:

редакция арқылы
1 жылға – 4 212 теңге.
«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға
1 жылға – 6 550,96 теңге.
«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға
1 жылға – 8 925,28 теңге.

Цена подписки:

через редакцию
на год – 4 212 тенге.
через «Казпочту» для физических лиц
на год – 6 550,96 тенге.
через «Казпочту» для юридических лиц
на год – 8 925,28 тенге.

2026 ГАЗЕТКЕ ЖАЗЫЛУ

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҚАЗАҚСТАН САТЫЛМАУЫ КЕРЕК: АҚШ ПЕН ҚЫТАЙ АРАСЫНДАҒЫ РЕСУРС ТАРТЫСЫ КҮШЕЙДІ

АҚШ пен Қытай алғаш рет Қазақстандағы сирек металл — вольфрам кен орны үшін ашық бәсекеге түсті. Сарапшылардың айтуынша, бұл тек бизнес мүддесі емес, стратегиялық үстемдік мәселесіне айналып отыр, деп хабарлайды Ulysmidia.kz. АҚШ-тан Қазақстанға тікелей инвестиция көлемі 61 млрд. доллардан асты. Шығыстанушы әрі саясаттанушы Жанат Момынқұловтың айтуынша, Қытай Батыстың қазақстандық ресурстарға қол жеткізуіне жол бермеуге тырысады. Момынқұлов Қазақстанның басты міндеті — ресурстарды сату емес, келісіп саудалау екенін атап өтті. Дональд Трамптың командасы Пентагон үшін қару-жарақ пен оқ-дәрі өндірісінде пайдаланылатын қазақстандық вольфрам кен орындарына қызығушылық танытқанын жазған еді. Өңгіме Қарағанды облысындағы стратегиялық нысандар туралы болып отыр.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫН ӨНДІРУ ЖӘНЕ ТАРАТУ ЖҮЙЕСІ ЖАҢАРТЫЛУДА

Алакөл және Панфилов аудандарын электр қуатымен сенімді жабдықтау мақсатында жоғары вольтты әуе желілері мен жаңа қосалқы станцияларды салу жұмыстары басталды. Биыл бірінші кезең аясында «Ақши» қосалқы станциясы мен ұзындығы 56,8 шақырым 110 кВ электр желісі пайдалануға беріліп, жазғы маусымда энергиямен жабдықтауда үзіліс болған жоқ. Екінші кезеңде «Көктұма» және «Ақтоғай» қосалқы станциялары арасындағы 220 кВ желіні салу жоспарланып отыр. Сондай-ақ Жаркент-Қорғас агломерациясын дамыту үшін «Талдықорған-500» қосалқы станциясынан «Қорғас-Шығыс қақпасы» АЭА-ға дейін 250 шақырымдық желі тартылмақ. Өңірде жалпы қуаты 34,6 МВт болатын екі су электр станциясының және қуаты 73 МВт екі газ турбиналық станцияның құрылысы жүргізілуде. Нәтижесінде 2025 жылдың соңына қарай облыстың электр энергиясы қуаты шамамен 300 МВт-қа жетеді. Сонымен қатар 2028 жылға дейін тағы сегіз су электр станциясын салу жоспарланып отыр. Энергетикалық секторды жаңғырту жобасы аясында 2029 жылға дейін 1155 шақырым электр желісі мен алты қосалқы станция жаңартылып, желілердің тозуы 49,9 пайызға дейін төмендейді.

7 МЫҢ ТОННАДАН АСТАМ ДӘНДІ DAҚЫЛ ЖИНАЛДЫ

Биыл облыс орталығы Талдықорған қаласында 6 мың гектардан астам жерге егін егілді. Оның ішінде 180 гектарға күздік бидай, 140 гектарға күздік арпа, 80 гектарға жаздық бидай, 160,5 гектарға жаздық арпа және 580 гектарға жүгері сөбіліп, барлығы 7 531,8 тонна астық қамбаға жиналды. Сонымен қатар, 2011 гектарға соя, 100 гектарға сафлор, 89 гектарға қант қызылшасы, 595 гектарға картоп, 1227 гектарға көкөніс, 21 гектарға бақша дақылдары және 1022,5 гектарға көпжылдық шөп егілген. Қалалық ауыл шаруашылығы бөлімінің мәліметінше, бүгінгі күні дәнді дақылдарды жинау толық аяқталып, майлы дақылдарды жинау жұмыстары жалғасуда. Ал қант қызылшасын жинау науқаны қараша айында басталады деп жоспарланған.

«САРЫӨЗЕК-КӨКТАЛ» АВТОЖОЛЫНЫҢ ЖӨНДЕУ ЖҰМЫСТАРЫ АЯҚТАЛДЫ

Жалпы ұзындығы 178 шақырым болатын автожолдың құрылыс жұмыстары 2022 жылы басталып, бірнеше кезеңмен атқарылған болатын. Енді республикалық жол барлық талаптарға сай жасалды. Аудан тұрғындары жөнделген жолдың сапасына ризашылығын білдіруде. Сонымен қатар ауылдық елді мекендердің қиылыстарында жарықтандыру шамдары орнатылып, жол белгілері мен бағыттаушы көрсеткіштер жаңартылды. Көліктердің шамадан тыс жүк тасымалдауының алдын алу мақсатында «Сарыөзек-Көктал» автожолының 50-ші шақырымына автоматтандырылған салмақ өлшеу жүйесі орнатылды. Осындай жүйе жолдың 7-шақырымына, яғни «Алацем» цемент зауытының жанындағы учаскеге де орнатылды.

РЕСПУБЛИКА КҮНІ ҚАРСАҢЫНДА 25 ЖАҢА НЫСАН АШЫЛДЫ

Республика күніне орай Жетісу облысында 25 әлеуметтік маңызы бар жаңа нысан пайдалануға берілді. Олардың қатарында білім, денсаулық сақтау, спорт және мәдениет саласына арналған нысандар бар. Сонымен қатар бірнеше елді мекенде жаңа саябақтар мен балалар ойын алаңдары салынды. Қаратал ауданының Алмалы ауылында заманауи дене шынықтыру-сауықтыру кешені ашылып, жастарға спортпен айналысуға кең мүмкіндік жасалды. Мұнда волейбол, күрес, үстел теннисі және тоғызқұмалақ секілді үйірмелер жұмыс істейді. Панфилов ауданының Әулиеағаш ауылында 624 орындық мектеп күрделі жөндеуден өтіп, оқушыларға жайлы оқу ортасы құрылды. Ал Үлкеншыған ауылында 120 орындық жаңа жеке балабақша есігін айқара ашты. Жаңа нысандардың барлығы тұрғындардың өмір сапасын жақсартуға және ауылдық аймақтардың әлеуметтік инфрақұрылымын дамытуға бағытталған.

ҮШ МУРАЛ БІР УАҚЫТТА АШЫЛДЫ

Республика күні қарсаңында Жетісу облысында бір күнде тақырыптық үш муралдың ашылуы өтті. Жоба Президенттің «Әділетті Қазақстан» идеологиялық бағдарламасы аясында өңір жастарының бастамасымен жүзеге асырылды. Муралдардың негізгі мақсаты — азаматтық жауапкершілік, экологиялық мәдениет және қоғамдағы әділдік қаридаттарын насихаттау. «Таза Қазақстан», «Адал Азамат», «Заң мен Тәртіп» тақырыптарындағы муралдар Сарқан, Қаратал және Көксу аудандарындағы тұрғын үйлердің қабырғаларына салынды. «Жетісу жастары» КММ директоры Шәміл Ванкеевтің айтуынша, бұл муралдар жастарды адалдыққа, заңды құрметтеуге және қоғам өміріне белсенді қатысуға үндейді. Оның сөзінше, әрбір мурал — тұрақты әрі әділ қоғам құру жолындағы күнделікті іс-әрекеттің көрінісі.

ХАБАРЛАНДЫРУ!

31 қазан күні Жетісу облысында жалпыреспубликалық «Халық заңгері» акциясы өтеді. Өңір тұрғындары құқық қорғау, мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлерінен, сондай-ақ заңгерлер мен адвокаттардан ТЕГІН заңгерлік көмек ала алады. «Халық заңгері» акциясының негізгі мақсаты — халықтың құқықтық сауаттылығын арттыру және әлеуметтік шиеленісті азайту. Әрбір азамат өз мәселелерін құқықтық тұрғыда шешуде білікті қолдау ала алады.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

«MEDSKILLS ZHETYSY-2025» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЧЕМПИОНАТЫ ӨТТІ

Жұмысшы мамандықтар жылы аясында Талдықорғанда алғаш рет ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің қолдауымен «Мейіргер ісі» мамандығы бойынша «Медициналық және әлеуметтік күтім» құзыреті бағытында «Medskills Zhetysy-2025» республикалық чемпионаты ұйымдастырылды.

Шара Талдықорған жоғары медициналық колледжінің базасында өтті. Оған еліміздің барлық өңірлерінен келген 3—4 курс студенттері қатысып, 15 арнайы алаңда стандартталған пациенттердің қатысуымен моделденген клиникалық жағдайларда өз кәсіби шеберліктерін көрсетті. Чемпионат барысында қатысушылар стационарда мейіргерлік көмек көрсету, емханада алғашқы медициналық-санитарлық қызметті ұйымдастыру және күрделі емшараларды орындау дағдыларын тәжірибе жүзінде көрсетті. Конкурстық тапсырмалар дәлелді күтімге және мейіргер процесін кешенді басқаруға бағытталды. Барлық кезеңдердің әділ әрі сапалы өтуін 45 кәсіби сарапшыдан құралған комиссия бақылап отырды. «Medskills Zhetysy-2025» чемпионаты мейіргер мамандығының беделін арттырып, тәжірибе алмасуға және кәсіби дағдыларды дамытуға үлкен мүмкіндік берді. Ұйымдастырушылардың айтуынша, бұл бастама денсаулық сақтау саласындағы жұмысшы мамандықтардың маңызын көрсетіп, білікті мейіргерлер даярлауға серпін берді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ОТБАСЫЛАРДЫҢ ЦИФРЛЫҚ КАРТАСЫ МЕН МӘМС ЖҮЙЕСІН ІСКЕ АСЫРУ ЖҮРГІЗІЛУДЕ

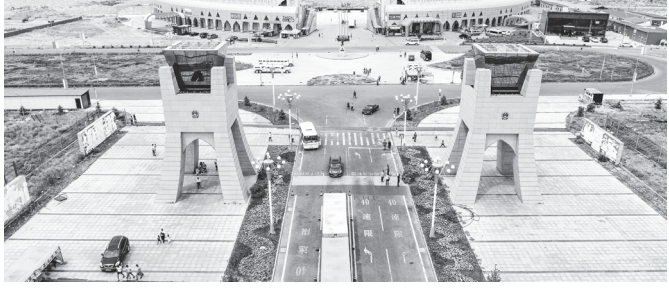
Талдықорған қаласында отбасылардың цифрлық картасы мен міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) жүйесін іске асыру жұмыстары жалғасып жатыр.

Осы бағытта 2024 жылғы 18 тамызда қала әкімінің өкімімен бес мобильдік топ құрылды. Бұл топтардың негізгі мақсаты — өмірлік қиын жағдайға тап болған азаматтарды анықтап, оларға атаулы әлеуметтік және медициналық көмек көрсету, сондай-ақ тұрғындарды мемлекеттік қолдау шараларымен қамту. Мобильдік топтар отбасыларды тіркеу, әлеуметтік қолдау қажеттілігін бағалау, медициналық және жұмыспен қамту саласында көмек көрсету бағытында жұмыс істейді. Сонымен қатар цифрлық карта мен МӘМС жүйесіндегі деректердің өзектілігін қамтамасыз ету және мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимылды күшейту көзделген. Қазіргі таңда Талдықорғанда 30 мыңнан астам тұрғын МӘМС жүйесіне тіркелмеген. Мұндай азаматтар тегін медициналық қызмет түрлерін пайдалана алмайды және емделу шығындарын өз қалтасынан төлеуге мәжбүр. Сол себепті қала тұрғындарына сақтандыру мәртебесін тексеріп, қажет болған жағдайда қалалық штабқа хабарласу ұсынылады. Байланыс телефоны: 8 707 575 5045.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ХОРГОС - ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРИЗМНІҢ ЖАҢА ОРТАЛЫҒЫ

Күн сайын «Хоргос» халықаралық шекара маңы ынтымақтастығы орталығын 17 мыңға жуық турист аралайды. Оның ішінде 4 мыңға дейін қазақстандық және 13 мыңнан астам Қытай Халық Республикасынан келген меймандар бар. Бүгінде Хоргос тек сауда аймағы ғана емес, заманауи мәдени-ойын-сауық және емдеу-сауықтыру орталығына айналып отыр. Мұнда іскерлік, шопинг және медициналық туризм бағыттары белсенді дамуда, - деп хабарлайды kazinform.kz. Орталық аумағында салтанатты «Қытай мәдени орталығы» ғимараты орналасқан. Онда екі ел арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға арналған халықаралық кездесулер өткізіледі. Бірінші қабатта Қытай тарихының көне және орта ғасыр кезеңдеріне жататын сирек артефактілер қойылған музей жұмыс істейді. Сонымен қатар туристер ежелгі қытай емдеу әдістері бойынша қызмет көрсететін сауықтыру орталығына және заманауи 9D форматындағы кинотеатрға бара алады. Ресми мәліметтерге сүйенсек, жыл басынан бері Жетісу облысына 2 миллионнан астам турист келген, оның 76 пайызы — шетел азаматтары. Демалушылардың негізгі бағыттары — су туризмі, экотуризм және тау туризмі. Тек «Алтын-Емел» ұлттық паркі биылдың өзінде 30 мыңнан астам турист қабылдаған, олардың 5 мыңнан астамы — Қытайдан келген қонақтар. «Хоргос» МҚПС акционерлік қоғамы инвестициялар департаменті басшысының орынбасары Дамир Аманбаевтың айтуынша, қазақстандық тараптан орталыққа күн сайын 3,5-4 мың адам өтеді. Қытай жағында 4,5 мыңнан астам дүкен жұмыс істеп, электроникадан бастап киім-кешекке дейінгі түрлі тауарлар сатылуда.

ПОЛИЦЕЙ ӨРТТЕН ЕР АДАМДЫ ҚҰТҚАРДЫ

Талдықорғанда полиция қызметкерлері өртеніп жатқан үйден ер адамды құтқарып, ерлік көрсетті. Polisia.kz хабарлауынша, Жастар шағын ауданындағы үйден қатты шу шыққаны туралы хабар түскеннен кейін оқиға орнына қоғамдық қауіпсіздік бөлімінің патрульдік қызметкерлері Темірлан Қажыханұлы мен Сейтберлі Мақсат жеткен. Алайда, көлген кезде үйдің шатыры түгелімен отқа оранғаны анықталған.

Көршілердің айтуынша, үй ішінде ер адам болуы мүмкін еді. Сол сәтте Темірлан Қажыханұлы еш ойланбастан лапылдаған өртке кіріп, қою түтін арасынан ер адамды тауып алып, оны қолына көтеріп, шатырдан секіріп шыққан. Осылайша ол адам өмірін аман сақтап қалды. Полицей өрт сөндірушілер мен жедел жәрдем келгенше зардап шегушіге алғашқы көмек көрсеткен. Өзі жеңіл түрде түтіннен уланғанымен, ауруханаға жатудан бас тартып, қызметіне қайта оралған. Қазір құтқарылған ер адам ауруханада ем қабылдап жатыр, ал өрттің шығу себептері анықталуда.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ГЛАВА ГОСУДАРСТВА ПОСЕТИЛ ОТКРЫТЫЙ КУБОК ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ПО НАСТОЛЬНОМУ ТЕННИСУ

Касым-Жомарт Токаев посетил шоу-матч с участием мировых звезд настольного тенниса – одно из главных событий Кубка Президента.

Глава государства провел беседу со звездами и легендами мирового настольного тенниса, в числе которых были чемпион Олимпийских игр Сюй Синь (Китай), чемпион мира и призер Олимпийских игр Шлагер Вернер (Австрия), чемпионы мира Фан Бо (Китай) и Чу Се Хёк (Республика Корея).

Турнир, проводимый впервые, собрал более 300 участников из 14 стран мира, включая игроков из топ-100 мирового рейтинга ITTF и сильнейших спортсменов Казахстана.

ЗАВЕРШЕНО СТРОИТЕЛЬСТВО МАГИСТРАЛЬНОГО ГАЗОПРОВОДА «ТАЛДЫКОРГАН-УШАРАЛ»

В регионе Жетысу завершено строительство нового магистрального газопровода «Талдыкорган-Ушарал». Проект реализуется по поручению Главы государства в рамках развития газовой инфраструктуры страны, передает [BAQ.KZ](#).

Полностью построены шесть автоматических газораспределительных станций – «Капал», «Жансугуров», «Сарканд», «Койлык», «Кабанбай» и «Ушарал». Новый газопровод станет основой для газификации 84 населённых пунктов региона с населением более 134 тысяч человек. Сейчас ожидается получение положительного заключения государственной экспертизы по проектно-сметной документации на строительство распределительных сетей. Эту работу будет проводить акимат области Жетысу. Масштабный проект позволит существенно повысить уровень газификации региона, обеспечив жителей надёжным и экологичным источником энергии.

тальство распределительных сетей. Эту работу будет проводить акимат области Жетысу. Масштабный проект позволит существенно повысить уровень газификации региона, обеспечив жителей надёжным и экологичным источником энергии.

КАРАТАЛЬСКИЙ РАЙОН

ОТКРЫЛСЯ МИНИ-ЦЕНТР ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

В Каратальском районе области Жетысу состоялось торжественное открытие мини-центра оперативного управления (ЦОУ) – современного цифрового ядра системы общественной безопасности. На его модернизацию из областного бюджета было выделено 320 млн тенге.

С запуском ЦОУ с сегодняшнего дня начинают функционировать 77 камер видеонаблюдения и 5 скоростемеров, установленных в наиболее оживленных и стратегически важных точках района. Новая система позволит полиции в режиме 24/7 контролировать ситуацию на улицах, своевременно выявлять нарушения и оперативно реагировать на происшествия.

Создание центра стало важным шагом в реализации концепции «умной полиции», где современные технологии работают на обеспечение безопасности и спокойствия граждан. Теперь сотрудники правоохранительных органов смогут в режиме реального времени координировать действия дежурных нарядов и мгновенно принимать решения.

КОНФЛИКТ ПЕРЕРОС В ДРАКУ

Минувшей ночью, 29 октября в Астане погиб экс-замакима Алматы Ержан Бабакумаров - подробности трагедии озвучили в полиции, передает [NUR.KZ](#) со ссылкой на ДП столицы.

По факту убийства возбуждено уголовное дело.

«Предварительно установлено, что между ранее знакомыми лицами возник словесный конфликт, который перешел в драку. В результате полученных травм 56-летний мужчина скончался», - сообщили в полиции. Подозреваемый задержан и водворен в ИВС. Проводится досудебное расследование. Ранее в Сети появилась информация о смерти бывшего замакима Алматы Ержана Бабакумарова. Он занимал пост замглавы города с 2019 по 2022 год.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

МУЖЧИНА, РАЗЫСКИВАЕМЫЙ 17 ЛЕТ ПО ВСЕМУ СНГ, ЗАДЕРЖАН В ТАЛДЫКОРГАНЕ

В Талдыкоргане полицейские задержали 54-летнего мужчину, находившегося в межгосударственном розыске более 17 лет, передает агентство [Kazinform](#).

Как сообщили в департаменте полиции области Жетысу, разыскиваемый с 2008 года гражданин Казахстана обвиняется в совершении тяжкого преступления, связанного с незаконным оборотом наркотических средств в особо крупном размере. По данным полицейских, за совершенное преступление предусмотрено наказание в виде лишения свободы сроком от 10 до 15 лет. Все обстоятельства дела в настоящее время проверяются в рамках следственных мероприятий. Ранее сообщалось, что находившийся в розыске казахстанец задержан в Египте. А в Экибастузе задержали находившуюся 13 лет в розыске аферистку.

БРАК РАДИ ПОЧКИ: УНИКАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ ЛЮБВИ

24-летняя Ван Сяо вышла замуж за 27-летнего Юя Цзяньпина ради трансплантации почки, однако судьба привела тяжелобольных людей к настоящей любви, сообщает [Zakon.kz](#). Как пишет [South China Morning Post](#), 12 лет назад девушке диагностировали уремию. Медики говорили о необходимости пересадки почки, но ни у кого из родных Ван не было нужной группы крови. Тогда ей посоветовали найти больного раком пациента и предложить ему брак в обмен на почку. Женщина опубликовала объявление в одной из тематических групп в соцсетях. На него отозвался 27-летний Юй Цзяньпин, больной миеломой. Пара поженилась. Супруг обещал передать ей почку после смерти, а она обязалась заботиться о муже и его пожилom отце. Однако со временем молодые люди поняли, что им хорошо вместе. Скорее они осознали, что по-настоящему влюбились друг в друга. К лету 2014 года его состояние стабилизировалось, рецидивы прекратились. Здоровье Ван тоже улучшилось – она стала нуждаться в диализе лишь раз в месяц вместо двух раз в неделю, что позволило отказаться от первоначального плана с трансплантацией. В 2015 году пара провела торжественную свадебную церемонию, а их история легла в основу фильма «Вива ла Вида», который вышел в 2024 году и собрал в прокате 276 млн юаней (около 20 млрд Т).

ПОСЛЕ УТЕЧКИ ДАННЫХ КАЗАХСТАНЦЕВ ДЕПУТАТ ТРЕБУЕТ АУДИТА ВСЕХ ИТ-СИСТЕМ

Мажилисмен Абуталип Мутали направил депутатский запрос заместителю Премьер-Министра – Министру искусственного интеллекта и цифрового развития Жаслану Мадиеву, в котором обратил внимание на рост интернет-мошенничества и недостаточную защиту персональных данных граждан, передает [BAQ.KZ](#).

По словам депутата, проблема неправомерного использования личной информации в Казахстане остается одной из наиболее острых. Несмотря на предпринимаемые меры, масштабы интернет-мошенничества продолжают расти. Согласно официальным данным, в 2025 году в Казахстане зафиксировано более 14 тысяч случаев интернет-мошенничества – на 22 % больше, чем годом ранее. По его словам, крупные компании предпочитают оплачивать сравнительно небольшие штрафы, не предпринимая системных мер по защите данных. Депутат предложил усилить наказание за утечки персональных данных с учетом международных стандартов; провести комплексную проверку уязвимостей государственных и квазигосударственных информационных систем; провести аудит ключевых ИТ-систем и разработать план по устранению рисков; обеспечить системный контроль за исполнением этих мер.

ТЕРАКТ ГОТОВИЛИ В АЛМАТЫ ПЯТЬ ИНОСТРАНЦЕВ

Подозреваемые арестованы, ведется следствие. Комитетом национальной безопасности в г.Алматы в сентябре 2025 года на стадии приготовления предотвращён теракт, планировавшийся 5 иностранными гражданами, сообщает [Qaz365.kz](#) со ссылкой на пресс-службу КНБ РК.

«Наряду с этим, в сентябре и октябре текущего года по подозрению в пропаганде терроризма взяты под стражу в рамках уголовных дел 8 граждан Казахстана. Все они арестованы, ведется следствие. Информация о ходе расследования в соответствии с частью 1 статьи 201 Уголовно-процессуального кодекса разглашению не подлежит», – говорится в сообщении КНБ РК. Также в ведомстве отметили, что за этот же период по материалам КНБ за совершение террористических и экстремистских преступлений к различным срокам лишения свободы осуждены 6 лиц. Всего с начала года к уголовной ответственности за аналогичные преступления привлечено 89 лиц, 6 из которых иностранцы.

МАКПАЛ ЖУНУСОВА УДИВИЛАСЬ СВОЕМУ «ДВОЙНИКУ» ИЗ НОЧНОГО КЛУБА

Сама народная певица отреагировала на ситуацию с юмором. Народная артистка Казахстана Макпал Жунусова стала героиней неожиданного инцидента в одном из ночных клубов Алматы, где артист выступил в её образе, передает [Azattyq Rýhy](#).

Певица опубликовала ролик на своей странице в Instagram, с иронией отреагировав на случившееся. «Вчера ночью в одном из ночных клубов Алматы кто-то от моего имени поздравил гостей с Днём Республики. О, Боже, только посмотрите на эту причёску!» – написала Жунусова. Подписчики в восторге. В комментариях под видео подписчики не сдерживали эмоций: кто-то посмеялся над забавным сходством, а кто-то, наоборот, посчитал это признанием народной любви.

«Голос один в один», «Сами себя не узнали, Макпал апке?», «Это значит, что вы востребованная звезда среди молодёжи. Продолжайте в том же духе!», «Все поют вместе – это же супер!», – написали пользователи. Пост певицы быстро набрал тысячи просмотров и стал очередным подтверждением того, что легендарная Макпал Жунусова остаётся одной из самых узнаваемых фигур казахстанской эстрады.

(Все материалы взяты из открытых источников)

НЕГЕ 100 ЕМЕС, НЕГЕ 99?

Нұрилла НҰРБОЛҚЫЗЫ

«Алатау»

Жалақы өсті дейді... Бірақ базарға барсаң, күннен күнге бағалар шарықтап барады. 99 мың теңге – бүгінгі ең төменгі жалақы. Бір қарасаң, жаңалық. Ал шын мәнінде ше? Бұл ақшамен бір ай бойы қалай өмір сүруге болады? Пәтерақысы, азық-түлігі, баланың мектеп шығыны бәрі шындықпен бетпестелгенде, жұртқа жеткен жеңілдік аз, ал ауырлық сол күйінде.

Ауыл мен қала халқының жағдайын салыстырсақ, ауылда азық-түлік біраз арзан болғанымен, жұмыс орнының тапшылығы, медициналық қызметтің қолжетімсіздігі және инфрақұрылым мәселелері бар. Яғни, бұл жалақы ауыл тұрғынына да толықтай жеткі-

болып кетеді. Осындай кезде жалақының өскенінен не пайда? Менің ойымша, мәселе тек жалақыны көбейтуде емес. Егер баға саясатында тұрақтылық болмаса, ешқандай айлық өсімі халыққа жеңілдік

ЖАҚЫНДА СЕНАТ ТӨРАҒАСЫ МӘУЛЕН ӘШІМБАЕВ ЕЛІМІЗДЕГІ ЕҢ ТӨМЕНГІ ЖАЛАҚЫНЫ 85 МЫҢ ТЕҢГЕДЕН 99 МЫҢ ТЕҢГЕГЕ КӨТЕРУ МӘСЕЛЕСІН КӨТЕРДІ. БІРАҚ ХАЛЫҚТЫҢ ШЫНАЙЫ ЖАҒДАЙЫНА ҚАРАСАҢЫЗ, КҮНДЕЛІКТІ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРДІ ӨТЕУГЕ ЖЕТПЕЙТІНІН АҢҒАРАСЫЗ.

түлік, тұрғын үй, коммуналдық қызметтер, көлік шығындары, медициналық көмек, байланыс қызметтері, киім-кешек және басқа да өмірлік маңызды қажеттіліктерді толық қамти алмайды. Мысалы, ірі қалаларда жалдамалы пәтер құны мен коммуналдық төлемдердің өзі 50–100 мың теңгеден асып кетеді. Бұл дегеніміз жалақының жартысынан көбі тек осы бағыттарға жұмсалатынын көрсетеді. Қалған қаржыға ай сайынғы азық-түлік, жолақы, дәрі-дәрмек, байланыс және басқа да қажеттіліктерді жабу мүмкін емес.

Ауыл мен қала халқының жағдайын салыстырсақ, ауылда азық-түлік біраз арзан болғанымен, жұмыс орнының тапшылығы, медициналық қызметтің қолжетімсіздігі және инфрақұрылым мәселелері бар. Яғни, бұл жалақы ауыл тұрғынына да толықтай жеткі-

лікті дей алмаймыз.

– **Жалақы көтерілгенімен, баға да қатар өсіп жатса, бұл өзгерістің қандай пайдасы бар? Сіздің ойыңызша қалай?**

– Иә, жалақы көбейді дейді, бірақ оның пайдасын шын өмірде сезіп жатқан ешкім жоқ. Себебі жалақы өскен сайын, сонымен бірге бәрінің бағасы да көтеріледі. Азық-түліктің, дәрі-дәрмек пен тұрмыстық тауарлардың құны күн сайын шарықтап барады. Бұрын 10 мың теңгеге үйге жететіндей азық-түлік алушы едік, қазір сол ақшаға бір дорба зат та алмайсың. Нарықтағы баға мен табыс деңгейі арасында жер мен көктей айырмашылық бар.

Қарапайым халық үшін бұл «жалақы көтерілді» деген жаңалық тек қағаз бетінде ғана жақсы естіледі. Шын өмірде, керісінше, бұрынғыдан да қиындап кетті. Өйткені баға мен айлық жарысқа түсіп, бір-бірін қуып жетіп келеді. Жалақы өссе – баға да артады, сөйтіп халықтың қалтасына түскен салмақ азаймайды.

Зейнеткерлер мен әлеуметтік жағдайы төмен отбасылар бұл жағдайды ерекше сезініп отыр. Себебі олардың табысы шектеулі, ал күнделікті қажетті заттардың бәрі қымбаттап барады. Күн сайын дүкенге кіргенде таң қаласың – кеше ғана 150 теңге болған нан бүгін 250, ал айдың соңына дейін 300

бағаламаудың, экономикалық теңсіздіктің салдары.

Мұның бәрі жүйелі саясаттың жетіспеушілігінен туындап отыр. Егер мемлекет бағаның өсуін бақылап, еңбекақыны нақты өмір сүру деңгейіне сай белгілесе, халық мұндай қысымда өмір сүрмес еді. Азамат өз еңбегімен өмір сүріп, болашағын

жоспарлай алуы керек қой. Қазір, керісінше, көпшілік «айлықтан айлыққа жетсем болды» деген оймен ғана өмір сүріп отыр.

Жүйелі, әділ экономикалық саясат болса, әрбір адамның табысы тек күнкөріс құралы емес, ертеңге деген сенімнің де кепілі болар еді. Өкінішке қарай, қазіргі жағдайда халық тұрақтылық емес, тек қаржылық қысым мен қымбатшылықтың астында қалып отыр. Сондықтан елдің шын мәніндегі дамуы халықтың өмір сапасынан басталуы керек.

– **Не себепті 99 мың? Неге 100 мың теңге емес?**

– 99 мың теңге деген расымен де ойландыратын сома. Неге 100 мың емес? Бір мың теңге үнемдеп, соншалық нақты есеп жүргізілді ме, түсінбеймін. Бұл халыққа да, біз секілді азаматтарға да біртүрлі әсер етеді. 100 мың десе, дөңеленген, толық сома сияқты көрінер еді. Кейде осындай шешімдердің артында нақты не себеп тұрғаны айтылмайды, сондықтан халық арасында күмән туады. Жалақы көтеру жақсы-ақ, бірақ оның артында шынайы өмір сапасы мен сатып алу мүмкіндігі тұруы керек.

Бүгінгі таңда елдегі ең төменгі жалақы қоғамның экономикалық ахуалының айнасы. Ол тек белгілі бір әлеуметтік топтың табысы ғана емес, жалпы мемлекеттік саясаттың нәтижесін көрсететін өлшем. Егер ең төменгі жалақы өмір сүруге жетпесе, демек, мемлекет өз азаматының әл-ауқатын қамтамасыз ете алмай отыр деген сөз. Бұл мәселе бір ғана экономикалық көрсеткіш емес, әлеуметтік әділеттілік пен адам құқығына қатысты түйткіл.

Қарапайым халықтың тұрмысы – қағаз бен ресми

баяндамалардағы сандардан бөлек, күнделікті өмірдің шындығы. Базар бағасы, коммуналдық төлем, жолақы мен дәрі-дәрмек құны, баланың оқу шығыны – мұның бәрі халықтың қалтасын жұқартып барады. Осындай жағдайда 99 мың теңге көлеміндегі жалақыны «өмір сүруге жетеді» деу шындыққа жанаспайды. Халықтың әл-ауқатын жақсартамыз десек, ең әуелі нақты тұтыну деңгейі мен өмір сүру құнын ескерген жөн, – дейді Сырым Қайратбеков.

Бүгінгі таңда ел тұрғындарының басым бөлігі жалақыдан жалақыға дейін өмір сүріп, ай соңында қарызға батуға мәжбүр. Бірі азық-түлікті бөліп төлеуге алады, енді бірі банктен несие рәсімдейді. Бұл – жүйелі экономикалық саясаттың әлсіздігін көрсететін басты белгі. Әлеуметтік қолдау мен еңбек ақыны индексстеу тетігі нақты жұмыс істемейінше, қарапайым азаматтың тұрмысы оңалмайды.

Жалақы өсімімен бірге бағаның да қатар өсуі – еліміздегі басты қайшылықтардың бірі. Экономикадағы мұндай «парадокс» жалақыны арттырудың мәнін жоққа шығарады. Халықтың табысы өссе де, баға шарықтап тұрғанда оның нақты сатып алу қабілеті төмендей береді. Сондықтан ең төменгі жалақыны арттырумен қатар, мемлекет бағаны тұрақтандыруға, отандық өндірісті дамытуға және жұмыс орындарының сапасын жақсартуға бағытталған кешенді саясат жүргізуі қажет.

Бүгінгі қоғамның ең басты сұранысы – әділдік пен ашықтық. «99 мың теңгенің» айналасында туған «Неге 100 емес?» деген сұрақтардың өзі билік пен халық арасындағы сенім көпірінің әлсірегенін көрсетеді. Бұл ұсақ мәселе емес, қоғамның көңіл-күйін айқындайтын маңызды нышан. Халық биліктен тек статистика мен уәде емес, нақты нәтиже күтеді. Әр азамат өз еңбегінің лайықты өтемін алуға тиіс.

Жалақы – адамның еңбегіне деген құрметтің көрсеткіші. Егер азамат күн сайын адал еңбек етіп, соның қарымын тек өмір сүрудің ең төменгі деңгейімен ғана өлшесе, қоғамда үміт те, ынта да азаяды. Сондықтан жалақы өсімі – тек экономикалық шешім емес, бұл халықтың өмірге деген сенімін, елге деген сүйіспеншілігін қалыптастыратын әлеуметтік фактор.

Халықтың әл-ауқатын арттыру үшін ең төменгі жалақыны шынайы тұрмыс деңгейіне сәйкестендіру – уақыт талабы. Бұл бағытта нақты талдау, тәуелсіз сараптама және ашық қоғамдық диалог қажет. Өйткені адам еңбегі елдің ең басты байлығы. Ал сол еңбектің бағалануы – мемлекеттің қадірін көрсететін ең маңызды өлшем.

Тілші түйіні: Жалақының өскені туралы жаңалық құлаққа жағымды болғанымен, қалтаға әсері байқалмай тұр. Қағаздағы 99 мың теңге – нарықтағы шындықпен қабыспайтын, өмір сүруге жетпейтін көрсеткіш. Халық күн сайын қымбатшылықпен күресіп, табысын азық-түлік пен несиеге жұмсап отырған жағдайда бұл өзгеріс шынайы жеңілдік әкелмейді. Ең төменгі жалақы – тек статистикалық сан емес, адамның өмір сүру құқығы мен қадір-қасиетінің көрсеткіші.

ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ТОП АЗАМАТТАРЫНА 320,8 МИЛЛИОН ТЕНҒЕ ГРАНТ БЕРІЛГЕН

Гүлнұр БАЙМҰХАН
«Алатау»

2025 жылдың қазан айындағы ресми мәліметке сүйенсек, аталған портал арқылы үнемделген қаражат есебінен еліміздің 9 өңірінде 270 грант берілген. Сол аймақтардың қатарында Абай, Ұлытау, Ақмола, Шығыс Қазақстан, Қызылорда, Павлодар, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстары және Шымкент қаласы бар. Бұл жаңалықты көрген көптеген азаматтар, оның ішінде Жетісу облысының тұрғындары да редакциямызға «Неліктен біздің өңірге

ЕЛІМІЗДЕ ХАЛЫҚТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ТОПТАРЫНА ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ, ОЛАРДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ ӨЗ КӘСІБІН БАСТАУЫНА МҮМКІНДІК ЖАСАУ БАҒЫТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР ЖҮЙЕЛІ ТҮРДЕ ЖҮЗЕГЕ АСЫП КЕЛЕДІ. СОНЫҢ БІРІ – JAҢА БИЗНЕС-ИДЕЯЛАРДЫ ІСКЕ АСЫРУ ҮШІН ҚАЙТАРЫМСЫЗ ГРАНТТАР БЕРУ БАСТАМАСЫ. БҰЛ БАСТАМА BUSINESS.ENBEK.KZ ПОРТАЛЫ АРҚЫЛЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫП ОТЫР.

Грант қаражаты ісін жаңа бастаған әлеуметтік санаттағы азаматтарға өз бизнес әлеуетін іске асыруға, өндірісті жолға қоюға және табысты кәсіпке айналдыруға мүмкіндік береді. Бұл бағдарлама тек қаржылық көмек ғана емес, әлеуметтік топтар арасындағы кәсіпкерлікті дамытуға серпін беретін маңызды бастама болып отыр.

– Грант қаражаты – азаматтарға өз ісін бастауға мүмкіндік беретін алғашқы қадам. Бұл қаржы азаматтарға еңбек құралдарын, қажетті технологиялық жабдықтарды, үй-жайларды жалға алу ақысын төлеуге, жануарлар мен құстар сатып алуға, сондай-ақ өсімдік

мүшелері (2%), оның ішінде 2-і әйелдер (50%);

- 1 адам – қандас мәртебесіне ие азамат.

Бұл көрсеткіштерден байқауға болатыны – грант алушылар қоғамдағы әлеуметтік тұрғыда әлсіз топтарға жататын азаматтар. Әсіресе, көпбалалы аналар мен мүмкіндігі шектеулі азаматтар мемлекет ұсынған бұл мүмкіндік арқылы өз кәсібін ашып, табыс көзін қалыптастырып отыр.

ГРАНТ АЛУ ШАРТТАРЫ МЕН ТАЛАПТАРЫ

Мемлекеттік грантқа үміткер болу үшін бірнеше маңызды талаптар бар. Ең алдымен, азамат «жұмыспен қамтудың тіркелген жұмыссыздар» немесе «жеке кәсіпкер (3 жылға дейінгі тәжірибесі бар)» санаттарының біріне жатуы тиіс.

Сонымен қатар, үміткер келесі әлеуметтік санаттардың кем дегенде біріне кіруі қажет:

- көп балалы тұлғалар – көпбалалы жәрдемақы алушылар (ерлі-зайыптылардың бірі);
- қоныс аударушылар және олардың

«Бастау Бизнес» жобасы бойынша кәсіпкерлік негіздеріне оқыту курсынан аяқтап, тиісті сертификатқа ие болуы керек.

Ақмейір Абжалиева атап өткендей, некеде тұрған адамдардың мәртебесі бойынша да нақтылау қажет. Егер неке 2008 жылға дейін тіркелген болса, азаматтар «Электрондық үкімет» порталы (www.egov.kz) арқылы «АХАЖ» ақпараттық жүйесіндегі деректерін өзектендіруі тиіс. Бұл талап грант алу кезінде азаматтық мәртебенің дұрыстығын қамтамасыз ету мақсатында қойылған.

Тағы бір атап өтер критерий, үміткер мәртебесін тексеру кезінде ол жұмыспен қамту шараларына белсенді қатысушы болмауы тиіс, яғни бір мезетте бірнеше мемлекеттік бағдарламадан көмек алу құқығы болмайды.

ҚОЛДАУ АЛҒАНДАРДЫҢ ІСІ ҚАЛАЙ ЖҮРІП ЖАТЫР?

Маманның мәліметінше, Жетісу облысында грант иегерлері ең алдымен азық-түлік өндірісімен айналысуда. Бұл бағытта үй жағдайындағы нан, кондитерлік өнімдер, сүт және ет өнімдері өндірісі қолға алынған. Сонымен қатар, қақпа, жиһаз, ойыншықтар, кәдесыйлар, сабын өндірісі сияқты шағын кәсіп түрлері де белсенді дамуда.

Бұдан өзге, мал шаруашылығы, тігін цехтары, автосервис, сұлулық салондары, сауда орындары, денсаулық сақтау қызметтері, жүн, астық, құс қауырсындары, жүгері, қоқыс өңдеу

мұндай гранттар берілмейді?» деген сұрақ қойды.

Осы сауал төңірегінде анық-қанығын білу мақсатында, Жетісу облысының жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының маманы Ақмейір Тілекқызы Абжалиевамен сұхбат жүргізген болатынбыз. Маманның айтуынша, Жетісу облысында да кәсіпкерлікті қолдау бағытында нақты шаралар жүзеге асып жатыр және әлеуметтік санаттағы азаматтарға қайтарымсыз гранттар беріліп келеді.

ӘЛЕУМЕТТІК ТОПТАРҒА АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК ГРАНТТАРДЫҢ МАҚСАТЫ

Ақмейір Тілекқызының мәліметінше, жыл сайын Еңбек нарығын дамыту тұжырымдамасы аясында халықтың әлеуметтік осал топтарына көсіп ашуға мүмкіндік беретін қайтарымсыз мемлекеттік гранттар беріледі. Бұл гранттар Кәсіпкерлік бастамаларды дамыту және жаңа бизнес-идеяларды іске асыру бағдарламасы шеңберінде жүзеге асырылады.

Мемлекеттік грант – бұл жаңа бизнесті бастау және дамыту үшін қайтарымсыз негізде 400 айлық есептік көрсеткіш (АЕК) мөлшерінде берілетін бастапқы капитал.

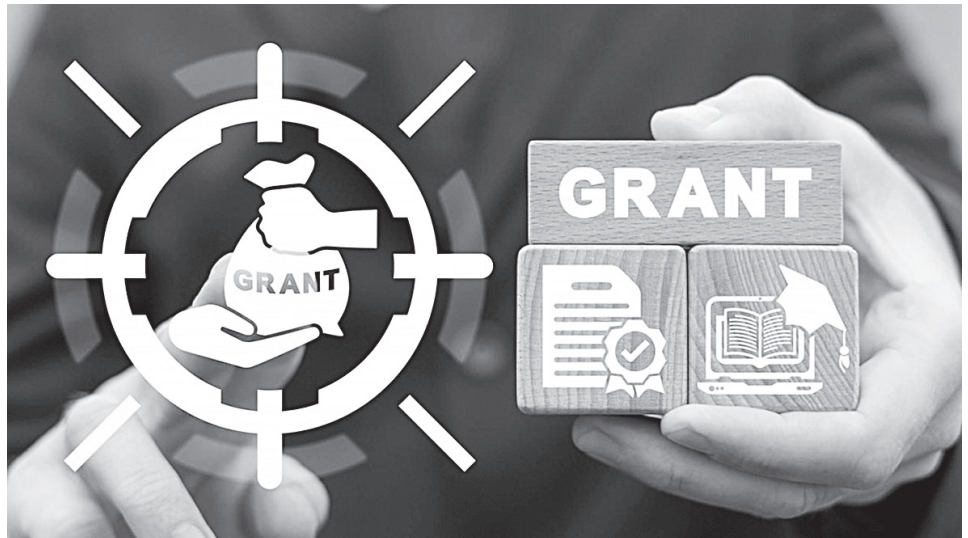
шаруашылығына арналған көшеттер мен тұқымдар алуға жұмсалыуы мүмкін. Алайда бұл қаражатты тұтынушылық мақсаттарға, яғни жеке қажеттілікке, несиені өтеуге немесе тұрғын үй сатып алуға жұмсауға болмайды. Мұндай мақсатта қаражат пайдаланған азаматтарға грант берілмейді, – деп түсіндірді Ақмейір Тілекқызы.

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА 204 АЗАМАТ ГРАНТ ИЕГЕРІ АТАНДЫ

Маманның айтуынша, 2025 жылы Жетісу облысы бойынша халықтың әлеуметтік осал санаттарына жататын тұлғаларына жалпы сомасы 320,8 миллион теңге көлемінде 204 азамат грантқа ие болған. Олардың басым бөлігі – 126-сы әйелдер екен.

Грант иегерлерінің ішінде:

- 137 адам – көп балалы отбасы мүшелері (67%), оның ішінде 95-і әйелдер (69%);
- 37 адам – мүгедектігі бар азаматтар (18%), оның ішінде 13-і әйелдер (35%);
- 13 адам – мүгедектігі бар баланы тәрбиелеп отырғандар (6%), оның ішінде 8-і әйелдер (62%);
- 12 адам – асыраушысынан айырылған тұлғалар (6%), оның ішінде 8-і әйелдер (67%);
- 4 адам – аз қамтылған отбасы

еңбекке қабілетті отбасы мүшелері;

- мүгедек баланы тәрбиелеуші тұлғалар (жұбайы немесе зайыбы);
 - атаулы әлеуметтік көмек алушылар және олардың отбасы мүшелері;
 - асыраушысынан айырылған азаматтар;
 - қандастар (қолданыстағы мәртебесі бар тұлғалар);
 - мүгедек адамдар.
- Сондай-ақ, грантқа өтініш беруші

сияқты өңдеу өндірістері де грант есебінен дамып келеді.

Сондай-ақ, құс шаруашылығы, жылыжай, омарта, білім беру, балық шаруашылығы, туризм және спорт салалары бойынша да бірнеше жобалар жүзеге асуда. Бұл – гранттар тек бір бағытқа ғана емес, өңір экономикасының түрлі салаларына серпін беріп отырғанының айғағы.

Тілші түйіні: Мемлекеттік гранттар – халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдаудың тиімді тетігі. Жетісу облысында жүзеге асырылып жатқан бұл бастама жүздеген азаматтың өз ісін бастауына жол ашты. 204 грант иегері бүгінде өз кәсібін жүргізіп, табыс табуда. Олардың ішінде әйелдердің үлесі жоғары, бұл әйел кәсіпкерлігін дамытуда мемлекет тарапынан көрсетілген қамқорлықтың көрінісі.

Осындай жобалар елдің әлеуметтік тұрақтылығын нығайтып қана қоймай, өңірлердегі шағын және орта бизнестің дамуына да ықпал етеді. Әлеуметтік санаттағы азаматтардың еңбек нарығына бейімделуі мен экономикалық белсенділігі артқан сайын, өңірдің әл-ауқаты да жақсара түспек.

Дүйсенбі - Понедельник, 3 қараша

ХАБАР

05.00, 16.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 Глобальные события
10.30 Мультсериал «Лунтик»
11.00 Реалити-шоу «Шеберлер шайқасы»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың тілі»
13.45, 21.45 Т/х «Жарық күн»
14.30 «Хақың бар»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Өзекті»
15.30 «Айтыс айнасы»
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Концерт «Сенемін мен»
01.40 Сериал “Перекресток”

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 сериал «Лучше всех»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.35 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 сериал «Невский. Расплата за справедливость»
01.20 Ночной кинотеатр.

КТК

07.05 «Әнім сен едің», ойын- сауық
07.45 «Өмір-сынақ», отандық Т/хсы
09.20 «Реальная мистика», реалити-шоу
14.30, 02.00 х/ф «Поцелуй»
16.30, 03.30 х/ф «Кольцо с рубином»
18.30 х/ф «Однажды в чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 х/ф «Тест на беременность»
00.00 х/ф «Горький 53»
04.15 «Өмір-сынақ», отандық Т/хсы. (қайталау)
05.30 «Әнім сен едің», ойын- сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Г.Байбосынованың концерті
11.00 «Бір шәугім шай»
11.40 «Әсем әуен»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «Единый народ»
13.35 «Абадан»
14.00 «Өзекжарды»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир

16.20 «DARA LINE»
17.00 «Жетісу жақұты»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Баспасөзге шолу»
19.00 «Әсем әуен»
19.30 «Ғибрат»
19.57 «Төле би» телехикаясы 1-бөлім
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 К/ф «Қожайынның балалары»
22.40 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.00 Tik Tok show ойын-сауық
07.00, 02.40 «Time Vine» ойын-сауық
07.30, 01.40 «31 әзіл»
09.00 «Саумал»
09.20 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.30 Худ. фильм «Валериан и город тысячи планет»
15.30 Худ. фильм «Дивергент, глава 3: за стеной»
18.10 Худ. фильм «Анаконда»
20.00 Информбюро (рус., каз.)
21.00 «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Турист»
00.10 «Мұрагерлер» Т/хсы.
03.20, 05.00 What's up
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Байтақ жерім»
07.00 Т/х «Бастық боламын»
09.00 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
10.00 Т/х «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
11.00, 20.00 сериал «Черная любовь»
12.00, 21.00 сериал Сстамбульская невеста»
14.00 сериал «Дикая роза»
15.00 «Саулықтың сыры» Бағдарлама
15.10 «Жарқыраған жұлдыз»
16.10 «Әзілің жарасса...»
16.40 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
18.00 Жаңалықтар
18.30 Сериал «Великолепный Век. Хюррем»
19.30 Новости
22.00 Сериал «Мечь женщины»
22.50 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
23.50 Т/х «Бауырлар»
00.30 Жаңалықтар
01.00 Новости
01.30 Сериал «Пока Станица Спит»
02.20 Жұлдызды шаңырақта
02.50 Япырай
03.40 Қызықты weekend
04.30 Т/х «Ата-ана. Балашаға-2»

Сейсенбі - Вторник, 4 қараша

ХАБАР

05.00, 16.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 «President»
10.30 Мультсериал «Лунтик»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың тілі»
13.45, 21.45 Т/х «Жарық күн»
14.30 «Әлеумет»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Өзекті»
15.30 «Дәстүр»
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Темірлан мен Ернаттың және Мансұр Құдайбергеннің жеке концерті
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 Сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Ooslike»
18.30, 03.35 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Невский. Расплата за справедливость»
01.20 Ночной кинотеатр

КТК

07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Өмір-сынақ», отандық Т/хсы
09.00, 21.00 Вечерние Новости
09.40 Х/Ф «Горький 53»
11.50, 21.40 Х/ф «Тест на беременность»
14.30, 02.10 Х/ф «Поцелуй»
16.30, 03.40 Х/ф «Кольцо с рубином»
18.30 Х/ф «Однажды В Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
00.00 Х/Ф «ПАЛЬЦЫ»
04.30 «Өмір-сынақ», отандық Т/хсы. (қайталау)
05.50 «Мерекелік концерт», ойын-сауық

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 «Төле би» телехикаясы 1-бөлім
10.25 К/ф «ЧИП»
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Баспасөзге шолу»
14.00 «Әсем әуен»
14.30 «Ғибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей

эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Қожайынның балалары»
17.00 «Ұлт ұяты»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
19.45 Әсем әуен
19.57 «Төле би» телехикаясы 2-бөлім
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 К/ф «Мақта қыз»
22.40 «Әсем әуен»
23.10 «Біздің толқын»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.00 «Tik Tok show»
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.40 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Саумал»
09.20 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.10 Худ. фильм «Анаконда»
14.10 Худ. фильм «Ford против Ferrari»
17.50 Худ. фильм «Денежный поезд»
21.00 «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Поиск»
00.10 «Мұрагерлер» Т/хсы.
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Байтақ жерім»
07.00 Т/х «Бастық боламын»
08.00 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 00.30 Жаңалықтар
09.30, 01.00 Новости
10.00 Т/х «Ғаламат ғасыр. хюррем»
11.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
12.00, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
13.00 Сериал «Дикая роза»
14.00 «Саулықтың сыры» Бағдарлама
14.10 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
15.30 «Әзілің жарасса...»
16.50 Т/х «Кек қуған сұлу»
18.00 Жаңалықтар
18.30 сериал «Великолепный век. Хюррем»
19.30 Новости. прямой эфир
22.00 сериал «Мечь женщины»
22.50 «Тазалық уақыты». реалити-шоу
23.50 Т/х «Бауырлар»
01.30 сериал «Пока Станица Спит»
02.20 Жұлдызды шаңырақта
02.50 Япырай
03.40 Қызықты weekend
04.30 Т/х

Сәрсенбі - Среда, 5 қараша

ХАБАР

05.00, 16.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 «Народный контроль»
10.30 Мультсериал «Лунтик»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың тілі»
14.30 «Біздің назарда»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Өзекті»
15.30 «Көзқарас»
18.30 Пульс планеты
19.00 -Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Концерт «Қазақтың жігіттері»
01.10 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «П@утина»
07.00, 19.00 «Koremiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30. 03.35 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 сериал «Невский. Расплата за справедливость»

КТК

07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Өмір-сынақ», 09.00, 21.00 Вечерние новости
09.40, 00.00 х/ф «Пальцы»
11.50, 21.40 х/ф «Тест на беременность»
14.30, 02.10 х/ф «Поцелуй»
16.30, 03.40 х/ф «Кольцо с рубином»
18.30 х/ф «Однажды в чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
04.30 «Өмір-сынақ», отандық Т/хсы. (қайталау)
05.50 «Мерекелік концерт», ойын-сауық

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 «Төле би» телехикаясы 2-бөлім
10.25 К/ф «Алыстағы жақыным»
11.15 «Әсем әуен»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «Қылышсыз майдан»
14.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.45 Әсем әуен
15.00 Жаңалықтар /

тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Мақта қыз»
17.00 «Дала сыры»
17.20 «Абадан»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Агро аймақ»
19.40 Әсем әуен
19.57 «Төле би» телехикаясы 3-бөлім
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 К/ф «Аялдама»
22.40 «Әсем әуен»
23.20 «Аман болайық»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.50 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Саумал»
09.20 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.30 Худ. фильм «Турист»
14.50 Худ. фильм «Поиск»
17.10 Худ. фильм «Парень-каратист»
21.00 «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Чудо»
00.30 «Мұрагерлер» Т/хсы.
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Байтақ жерім»
07.00 Т/х «Бастық боламын»
08.00 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 00.30 Жаңалықтар
09.30, 01.00 Новости
10.00 Т/х «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
11.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
12.00, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая роза»
14.30 «Саулықтың сыры» Бағдарлама
14.40 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
16.00 «Әзілің жарасса...»
16.50Т/х «Кек қуған сұлу»
18.00 Жаңалықтар
18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
19.30 Новости
22.00 Сериал «Мечь женщины»
22.50 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
23.50 Т/х «Бауырлар»
01.30 Сериал «Пока Станица Спит»
02.20 Жұлдызды шаңырақта
02.50 «Япырай» Скetchком
03.40 Қызықты weekend
04.30 Т/х «Ата-ана. Балашаға-2»

«СҮР» БОЙДАҚ ПЕН «КӘРІ» ҚЫЗ

Халық аузындағы осы бір теңеу сөздерді кішкентай кезімізден естіп өстік. Үлкен жеңгелер мен әжелеріміз әңгімелерінде осындай теңеулерді кейбіреулерге таңып, болашағынан үміттерін үзіп отыратыны есімде қалыпты.

- Кәрі қыз ғой ол, оны енді кім алады, дейсің, қатыны өлген кәрі шалдар алмаса? - деп бір қояды, әлдебіреулерді айтып. Оған отырған әйелдердің бірі үн қосады: - Әй, сен де қыздың алдын кеспесеңші, отырған қыз орнын табады, тесік моншақ жерде қалмас! Табар теңін! - деп үміт отын жағып қояды «кәрі» қыздың туысы. Кәрі қызға қарағанда «сұр» бойдақтың жарасы жеңілдеу сияқты.

- Оған қанша «сұр» болса да әйел табылады! - деген сөздер сұр бойдақтың үмітін өшірмейді.

Қарап отырсаңыз, көп отырып қалған қыз бен үйленбей жүріп қалған жігіттің арасында біраз айырмашылық бар екен. Бұл теңеуде, «сұр бойдақтың» «кәрі» қыздан бір саты болса да артықтығын байқадық. Өйткені ол - еркек. Ал қыз «кәрі» атанса - оның күйеуге тию мүмкіндігі төмен бола ма, сонда?

Қазір бір қызығы қоғамдағы қыздар да, жігіттер де үйленуге асықпайды. Неге десек, ол әлеуметтік жағдайдың әсері болар деген болжам бар. Жігіттердің «сұр», ал қыздардың «кәрі» ата-нуынан сескеніп жатқандары жоқ. Кейбір деректерде сұр бойдақтар саны қазір елімізде 2 млн. астам дейді. Бұл сан, әрине, көп. Кеш үйлену қалыпты құбылысқа айналғандай. Жігіттер жағы жақсы қыздар жоқ десе, қыздардың көпшілігі ер адамдардың майдаланып бара жатқанын алға тартады. Бойдақтардың кеш үйленуінің өзіндік себептері бар, әрине және олар әртүрлі себептер.

табылмауы. Өз жағдайын жасап алған қыз жалаңаяқ жігітке болашағын сеніп тапсыра алмайды. Ал отыздан асқан ер-азамат жас қыздарға үйленгісі келеді. Оқыған-тоқыған қызды менсінбей жүргенде, жігіттер уақытты өткізіп алады. Бұл жағдай еліміздің демографиялық ахуалына кері әсерін тигізіп, сұр бойдақтар мен кәрі қыздардың санын арттыруға себеп болып отыр. Қалай десек те, қазір жастар үйленуге асықпайды.

Отбасын құруға материалдық жағынан қарасақ, махаббат қайда қалады?

Осы тақырыпқа байланысты бір әжеден естіген әңгіме еске түсті. Кеңес заманында өмір сүргендер қазір бізге ата-әже болып келеді ғой. Қазіргі жастардың өмірі мен қоғамда отбасын құруға қажетті жағдайларды есептеп барып үйленетінін олар «дұрыс» деп есептейді. Солай десе де, өздерінің жас кездерін былайша еске алады.

- Біз де жас болдық. Оқыдық, тоқыдық, бір-бірімізді кездестіріп сүйдік-күйдік, ақыры диплом алған соң үйленіп тындық. Қалада жұмыс істедік. Үйіміз де, күйіміз де жоқ, жалдамалы үйде тұрдық. Көп жайсыздықты бастан өткердік. Бірақ, бірге жүріп, бірге тұрып, бірде аш, бірде тоқ өмірдің ауырмашылықтарын біздің бір-бірімізге деген сезіміміз арқылы бай болмасақ та, барымызбен базар өмір сүрдік. Елде бар зат бізде жоқ - деп бәзілдемедік. Бәріне қанағат сезіммен жүрдік. Өйткені, бізде бір-бірімізге деген шынайы махаббат сезімі болды. Қазіргі жастар анау керек, мынау керек дегенді көп айтады. Киім, жиһаз, машина, коттедж, шетелге сапар, тағы-тағылар. Өмірдегі мақсаттары зат пен дүние... Білім қуып жүріп, сұр бойдақ атанғандар есейген сайын талғампаз болып кетеді. Жалғызбастылар, ең алдымен, әлеуметтік жағдайын жасап алуға асығады. «Үй алсам, көлік алсам, көп ақша тапсам...» деген арманның жетегінде жүріп, уақыттың қалай зымырап өткенін байқамай қалады, - дегені ойға қонымды.

Меніңше, отбасын құруды материалдық жағдаймен байланыстыру дұрыс емес. Олар өз-өзіне деген сенімсіздіктен үй болудан қашқақтайды. Күн сайын психологтың кеңесіне жүгінетін жастарымыз көбейіп келеді. Олардың дені отбасылық өмірге дайын емес. Психологиялық сауалнама нәтижесінде бойдақтардың көбіне әлеуметтік желі арқылы танысатындығын анықтадық. Танысқандарына екі-үш ай өтпестен бас қосқан жастар бір жылға толмай «мінезіміз жараспады» деп ажырасып жатады. Қит етсе күйгелектікке салынатын жастарға «Той қашан?», «Қашан үйленесің?», «Бір шүйкебасты тапсайшы» деген сөздердің өзі психологиялық әсер етеді.

Қоғамда жасы 40-тан асса да мойнына жауапкершілік ала алмайтын жігіттер бар. Бұрын нағыз үйленуге қолайлы кезең 25-28 жас болғанымен, сананы тұрмыс билеген бүгінгі заманда бұл 25-34 жасқа дейін ұзарып кетті. Қыз ибалылығын сақтап, бірінші болып ұсыныс жасамасы анық. Сондықтан ер-азаматтар отбасылық жауапкершіліктен қашпай, алғашқы болып қадам жасаса, 35-45 жасқа дейін шаңырақ көтермей жүретіндер азаяр ма еді?.. Психологтың айтуынша, отбасын құруға ниетті жұптардың бір-бірімен өзара ашық сөйлесе алмайтыны байқалады. Кейбір адамдар отбасында өз ойын ашық айтпауы салдарынан өзара келіспеушілік ұрыс-жанжалға ұласады.

Отбасын құрып, ұрпақ сүймес бұрын әлеуметтік жағдайыңды дұрыстап алғаның жөн - дейтіндердің де ойы дұрыс сияқты. Отбасын құрғаннан кейін жас отбасыларда ажырасу деген мәселе туындамауы керек. Кеш үйлену еліміздің демографиясына да әсер ететіні анық. Демографтар «халықтың саны өспейтін болса, онда экономикалық-әлеуметтік даму болмайды. Өйткені барлығы адам үшін жасалады және оны адамдар жасайды. Халықтың саны жеткіліксіз болса, экономикалық - әлеуметтік даму тежеледі», - дейді.

Ата-бабамыз бағзы заманнан бері ұстанып, өмір салтымызға еніп кеткен ислам діні ерте үйленгенді құптады. 13-те отау иесі деп бекер айтпаса керекті.

«Бойдақ салығы»

Соңғы күндері «Бойдақтар табысының бес пайызын салық ретінде ұстау керек» деген Парламент Мәжілісінің депутаты Болат Керімбектің жиында сөйлеген сөзі әлеуметтік желілерде, БАҚ-та жаппай таралып, қоғамның қызу талқысына түскенді. Оның айтуынша, жастардың жағдай жасап алып үйленемін деуі - жай сылтау. «Бұл - қоғамдағы қатынасты реттеу, жастарға сигнал ретінде тәртіпке, ретке келіп, көпбалалы болу мақсатында берілген ұсыныс. Бұдан, шынын айтқанда, көп ақша да түспейді. Салық 35 жастан жоғары 50 жасқа дейін ғана болу керек», - деп атап өтті депутат. Бұл ұсыныс тұрмыс құрмаған, үйленбегендердің санын азайта ала ма? Әлеуметтік желіде Ақтөбе облысы бойынша заң консультанттар палатасының мүшесі Абзал Бекетовтің «бір басын екеу ете алмай жүргендерге салық жүйесін ұсыну - ақылға қонымсыз» - деген пікірін оқыдық.

- Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Сталин «бойдақ салығын» енгізгені белгілі. Өйткені майдангерлер соғыстан оралмай, қаншама әйел жесір қалды. Кейін бұл заңның күші жойылды. Біздер құқықтық мемлекетте тұрып жатырмыз. Мемлекеттің құқықтық негізін қалыптастырушы - Ата Заңымыз бар. Заманның ағымына қарай түрлі заңдар қабылданып, ескілері өзгерістер енгізіліп отырады. «Бойдақ салығының» қоғамға тигізетін еш пайдасы жоқ. Конституцияның 18-бабына сәйкес әркімнің жеке өміріне қол сұғылмауына, өзінің және отбасының құпиясы болуына, арнамысы мен абыройлы атының қорғалуына құқығы бар. Яғни әркім өзінің жеке өмірін қайда, қалай, кіммен сүреді өз еркі, оған

ешкімнің қол сұғуына құқығы жоқ. Кеңес дәуірінен айырмашылығы - күні-түні ебекке жарамды адам баласы қаржы табу жолында аяңбай еңбек етіп, отбасын асырайды. Шыны керек, соңғы жылдары ажырасу туралы өтінішпен заңгер көмегіне жүгінгендердің дені - 20-25 жастағы жастар. Ал «Бойдақ салығын» енгізу туралы бастама жалған некелердің көбеюіне себеп болары хақ. Салық салу арқылы отбасы санын көбейтуден гөрі, жастардың тез аяққа тұруына жағдай жасау керек деп есептеймін, - дейді А.Бекетов.

Негізі, отбасын құрған ер-азамат бойдақтарға қарағанда 10-15 жыл ұзақ өмір сүретіні дәлелденген. Сондықтан отау иесі болуға асыққан дұрыс.

Әлем елдеріндегі бойдақтар

Кәрі қыз бен сұр бойдақ проблемасы тек Қазақстанда ғана емес, әлем елдерінде де бар. Мысалы, жалғызділікті қарт адамдар көптеп саналатын Жапония елінде, сондай-ақ Қытайдың кейбір өңірлерінде демографиялық жағдайдың ерекшелігінен ер адамдар әйел іздеуге мәжбүр болып отыр.

Сонымен қатар, АҚШ пен Нидерланды мемлекеттерінде жалғызділікті адамдардың саны орта жастағы адамдар арасында жоғары деңгейде, - дейді sport-express.ru.

Жалпы, әлем елдерінде ерлер саны аз емес, керісінше, әйелдер саны көп елдер бар. Олардың ішінде Латвия, Литва, Мартиника, Гваделупа, Украина, Беларусь елдерін айтуға болады. Нақты айтқанда аталған елдерде 100 әйелге келетін ерлер саны 85-86. Ал Бразилияның Нойва-ду-Кордейру қаласында тек әйелдер ғана тұрады екен.

Қорыта айтқанда, статистиктердің есебі бойынша елімізде қазір ерлердің 40, ал қыздардың 30 пайызының басы бос екен. Бұдан он жыл бұрын жылына 160 мың отбасы шаңырақ көтерсе, қазір ол көрсеткіш 40 мыңға аз. Бұрын «Тұңғышбайларды» аналары 15-16 жасында туса, қазір 29-30 жасында туады. Қазір Алпысбай, Жетпісбайлар жоқ...

Баян ТАҚАТАРОВА
«Алатау»

БІЛІМ

ТІЛ ҚҰДІРЕТІ - СӨЗ ӨНЕРІ

Қазақ халқының рухани қазынасындағы ең шоқтығы биік өнердің бірі - айтыс.

Айтыс - тіл мәдениетін қалыптастырудың таптырмас құралы. Оқушылар ұйқас, бунақ, шумақ сияқты өлең құрылысының ережелерін меңгере отырып, сөздік қорын байытады, ойды дәл, әрі көркем жеткізуге үйренеді. Бұл - қазақ тілінің сұлулығын сезінуге, оны құрметтеуге баулиды.

Екіншіден, айтыс - суырыпсалмалық қабілетті дамытады. Сахнада лезде ойлап, жауап қайтару - үлкен тапқырлық пен алғырлықты талап етеді. Бұл дағды оқушылардың өмірдегі кез келген тоқсан жағдайға жылдам әрі сауатты жауап беруіне, сын тұрғысынан ойлау қабілетінің артуына негіз болады.

Үшіншіден, айтыс - шешендікті шыңдайды. Ақынның сахнадағы тұрысы, дауыс ырғағы, дене қимылы, сөз саптауы - бәрі де тыңдарманды баурап алуға бағытталады. Жас жеткіншектер осы арқылы өз пікірін еркін, сенімді, дәлелді түрде жеткізуді үйренеді, бұл олардың болашақтағы кәсіби және қоғамдық өмірдегі табысы үшін өте маңызды.

Сонымен қатар, айтыс - тарих пен салт-дәстүрді арқау ететін өнер.

Ол жастардың бойында ұлттық рухты, отансүйгіштік сезімді нығайтады, ұлттық құндылықтарға деген құрметін арттырады. Бұл тек ақындардың суырыпсалма өлең сайысы ғана емес, ол - ұлттық тілдің байлығын, шешендік өнердің құдіретін паш ететін, сонымен қатар жастардың шығармашылық әлеуетін оятатын айрықша мектеп. Айтыс әлеміне бағытталған 10-сынып оқушылары - тек қана ақындық өнерді үйреніп қана қоймайды, олар болашақтың тапқыр, білімді, шешен, ұлтжанды азаматтары болып қалыптасады.

Бұл өнерді меңгеру - олардың ақыл-ойын,

тіл байлығын, жеке тұлғалық қасиеттерін кешенді дамытуға мүмкіндік береді.

Жоғарыда айтылғандай, айтыс өнері жасөспірімдердің тек тіл байлығын арттырып қана қоймай, олардың ақыл-ойын, жеке тұлғалық қасиеттерін кешенді дамытуға мүмкіндік беретін терең тәрбие құралы болып табылады. Осы айрықша мақсатты негізге ала отырып, мектебімізде арнайы факультатив сабағы жүргізілуде. Бұл сабақ - оқушыларға дәстүрлі өнердің құпиясын ашып, оларды шығармашылық тұрғыда жетілдіруге бағытталған маңызды қадам.

Факультативтің негізгі міндеттері:

Ақыл-ойды шыңдау: Айтыс - бұл жылдамдық. Оқушылар лезде ой қорытып, берілген тақырыпқа сәйкес дәлелді уәждерді тауып, оны ұйқасқа сыйғызуы керек. Факультатив сабақтарындағы арнайы жаттығулар (мысалы, белгілі бір сөздерге жылдам ұйқас табу, экспромттық диалогтар) олардың ми жұмысын белсендіріп, логикалық және креативті ойлау қабілетін үйлесімді дамытады.

Тіл байлығын арттыру: Факультативте қазақтың мақал-мәтелдері, тұрақты сөз

тіркестері, көркем сөз орамдары жан-жақты талданады. Оқушылар олардың өлең жолдарына шеберлікпен енгізуді үйренеді. Нәтижесінде, олардың сөздік қоры мол, сөйлеу мәнері көркем, әрі таза болып қалыптасады.

Жеке тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру: Айтыс сахнасы - үлкен жауапкершілік. Факультативтік сабақ оқушыларға өзіне деген сенімділік, батылдық және сахна мәдениетін дамытуға көмектеседі. Қарсыласпен мәдениетті түрде пікір алмасу, өз ойын сыпайы жеткізу - коммуникативтік дағдыларды жетілдіреді, бұл қасиеттер олардың болашақ өмірдегі кез келген ортада өзін еркін ұстауына септігін тигізеді.

Осылайша, айтыс факультативі 10-сынып оқушыларының тек білімдік деңгейін ғана емес, рухани-адамгершілік келбетін де кемелдендіретін, ұлттық құндылықтарға негізделген тиімді тәрбие құралы болып отыр. Бұл - мектептің жас ұрпаққа сапалы білім берудегі және ұлтжанды тұлға қалыптастырудағы зор үлесі.

Динара КИЗАТАЕВА,
«Жетісу облысы білім басқармасының Ескелді ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Балпық би атындағы орта мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

ӘСКЕРИ ТӘРБИЕНІҢ НЕГІЗІ –

ҚР ҚОРҒАНЫС МИНИСТРЛІГІНІҢ ЗАПАСТАҒЫ КАПИТАНЫ АЛЖАНБАЙ ӘСЕТ КӨШЕРБАЙҰЛЫ АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ ЕҢБЕКШІ ҚАЗАҚ АУДАНЫ АЩЫБҰЛАҚ АУЫЛЫНДА ТҰРАТЫН АРДАГЕР. «АЛАТАУ» ГАЗЕТІНІҢ БІРНЕШЕ ЖЫЛДАН БЕРГІ ТҰРАҚТЫ ОҚЫРМАНЫ.

1997 ЖЫЛДАН БАСТАП КӨП ЖЫЛ АЛҒАШҚЫ ӘСКЕРИ ДАЙЫНДЫҚ (АӘД), ТЕХНОЛОГИЯ ПӘНДЕРІНЕН АУДАН МЕКТЕПТЕРІ МЕН КОЛЛЕДЖДЕРІНДЕ ҰСТАЗДЫҚ ЕТКЕН ЖАН. ҚОҒАМДЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫҢ БЕЛ ОРТАСЫНДА ЖҮРЕДІ.

ЖАҚЫН КҮНДЕРДЕ ОСЫ ОҚЫРМАНЫМЫЗ МЕРЕЙ ЖАС 75-ТІ АТАП ӨТПЕКШІ. ЖЕКЕ МЕРЕКЕСІ ҚАРСАҢЫНДА ӘСЕКЕҢ МЕН ӨМІР ЖОЛЫ ТУРАЛЫ ОНЛАЙН-СҰБХАТ ЖҮРГІЗГЕН ЕДІК.

- Өзіңізбен әңгіме барысында үш жоғарғы біліміңіз – малдәрігерлік, педагогтық және әскери жоғары біліміңіз бар, 14-санатты оқытушы-ұстаз екеніңізді, осы жылдарда жас буынды тәрбиелеуге қосқан үлесіңіз туралы, жас буынға үлгі болатын қаншама жақсы жандарды кездестіргеніңізді, қоғам ісінен шет қалмағаныңызды біліп - сіз үшін қуандық. Осы орайда, өзіңіздің туған өлкеңізбен оқырманды таныстыра кетсеңіз?

Әсет Көшербайұлы: Мен Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданының тұрғыны ретінде айтарым, біздің ауданда, өздеріңізге белгілі 1 қала бар. 79 елді мекенде 350 мыңнан аса халқы бар Алматы облысындағы ең үлкен ауданда, 10-нан аса колледж, 85 мектеп бар. 8 мектеп Кеңес Одағының Батыры атымен аталса, 1 мектеп Ащыбұлақ ауылындағы Ауған соғысының ардагері, мектебіміздің түлегі интернационалист-жауынгер А.Н.Бубенцов атындағы орта мектебінде көп жыл істедім. Айта кетерлік ерекшелік, республикадағы таңдаулы 100 мектептің ішінде А. Н. Бубенцов орта мектебі республикалық «Қазақстан мектебі» журналына шығып, республикада 29-шы орын алды. Білікті ұстаздар мен оқушылардың тесттен жеткен жетістігімен

колледж студенттері мен 10-11 сынып оқушылары әскери сабақты қызығып оқиды. Өйткені олар - келешек Отан қорғаушылары екенін түсінеді. Мектепте оқитын 16 жастан асқан ер балаларды алғашқы дәрігерлік тексеруден «АӘД» пәні оқытушылары жыл сайын Есік қаласындағы дәрігерлік тексеруден өткізеді.

Отанын қорғау - ер жігіттердің міндеті мен парызы екенін түсіндіретін, 9,11 сынып оқушыларын әскери оқуға дайындайтын «АӘД» сабағының ерекше орны бар мемлекеттік әскери пән деп айтсам қателеспеймін! Туған жер мен Отанды қорғау-батыр бабаларымыздың кейінгі ұрпаққа қалдырған өшпес ерлігі, қасиетті дәстүрі.

Сіз қойған сұрақтарға менің жауабым – әскерде болып жатқан кемшіліктерге заң жүзінде жауапты жандар бар... Заң соларға шара қолдануы керек...

Әскери патриоттық тәрбиеге байланысты 1998 жылдан бастап 2025 оқу жылдарында Отанын, елін, жерін қорғайтын отаншыл, мемлекетшіл, патриот ұрпақ тәрбиелеу мақсатында республикаға танымал 300-ден аса әр саланың ардагер тұлғаларын ауылға, ауданға кездесуге шақырғанымды айта кетуді парызым деп санадым. 28 жыл өзім істеген Алматы облысы Еңбекшіқазақ ауданындағы мектеп, колледж, мәдениет үйіне шақырғанымды қабыл алып, арнайы алтын уақыттарын бөліп, республикаға

танымал ардагерлер, тұлғалар әр жылдары келіп ауданның, ауылдың «құрметті қонақтары» болып қатысты. Міне, осындай кездесулер мектептегі ұлдардың ар-намысын шындауға себепші болады деген ойдамын.

Осы пән аясында аудандағы қорғаныс басқармасы, аудандық оқу бөлімінің келісімімен 5 колледж, 50-ден аса мектептің АӘД пәні оқытушыларына ауданаралық байқау өткізіп, жас әскери оқытушыларға да көп жылғы іс-тәжірибемді көрсетіп, үйретіп келемін. Менің аудандық, облыстық, республикалық семинар жиындарда

көрсетуімізге болады:

1. Кеңес Одағының Батыры - 2;
2. Ұлы Отан соғысы ардагері - 13;
3. Тыл ардагері - 15;
4. Ауған соғысының ардагері - 160;
5. Еңбек ардагері - 20;
6. Халық Қаһарманы - 3;
7. Еңбек Ері - 3;
8. Генерал - 15;
9. Офицер - 30;
10. Жауынгер, сержант - 10;
11. Әскери курсант - 10;
12. Оқу министрі, Оқу ағарту вице-министрі - 2;
13. Парламент Сенат депутаты - 2;

жеткен жетістіктерім көп жазылды. Әр оқу жылында өткізген іс-шара кездесу-жиындарым аудандық, облыстық, республикалық газет-журналдарға жарияланып жатады. Осы орайда

14. Парламент Мәжілісінің депутаты - 5;
15. Республикаға танымал жазушы - 17;
16. Мәскеу, Атлант, Азия Еуропа чемпионы - 3.

Өрине, мұндай кездесулер жас ұрпақтың отансүйгіштік қасиетіне игі әсерін тигізеді деген ойдамын. Алдыңғы толқын ағаларының ерліктеріне, бейбіт күндегі атқарған үлгілі істеріне жастар неге еліктемеске?

- «Алғашқы әскери дайындық» пәнінен оқулықтар орыс тілінде болып, біраз қиыншылықтар тудырғаны туралы жазылған жайлар болған еді. Ұстаз ретінде осы қиындықтан қалай шықтыңыз?

Әсет Көшербайұлы: Сұрағыңыз орынды. Пәннің алғашқы оқулықтары орыс тілінде болды. Бізге, әскерилер

айта кетейін дегенім, көп жылдар бойы жинақталған, өткен іс-шаралар, кездесу-жиындар, ерлік сабақтары, әр жылдары жазылған патриоттық, танымдық мақалаларымды жиыстырып, «Отан қорғау - басты міндет» деген тақырыпта кітап жазып шығаруды жөн көрдім. Оны аяқтап та қалғандаймын...

- Мектептегі болашақ әскери жауынгерлерге үлгі боларлық қандай айтулы тұлғалармен кездесу өткіздіңіз?

Әсет Көшербайұлы: Шақыруымызды қабыл алып, мектептегі оқушылармен кездескен елімізге танымал тұлғалардың атын атап, түсін түстемесек те, жалпы саны мынадай деп

арасында ол кезде орыс тілі кеңінен қолданылуына байланысты оншалықты қиындықтар тудырған жоқ. Бірақ, қазақ

А. Н. Бубенцов орта мектебі облыс, республикаға танылды. Сол мектепте ұстаздық еткеніме мақтанамын.

Әскери тәрбие пәні - мектептегі ұлдарды шындау мектебі

- Өзіңізге белгілі, қазір Қорғаныс саласындағы айтылатын кемшіліктердің бірі – жас жауынгерлердің озбырлыққа шыдамай өмірмен қоштасу жайы азаймай отыр. Ал өзіңіз сабақ беріп жүрген мектептегі «Алғашқы әскери дайындық» пәні мектептегі ұлдарды қалай шындайды?

Әсет Көшербайұлы: - «АӘД» пәнінің бағыт-бағдары - «Мектеп бағдарламасымен» екі жыл оқытылатын әскери сабақпен бірге іс-шара, кездесу-жиын, ерлік сабақтан тәлім-тәрбие алған бүгінгі оқушы – ертеңгі Отан қорғайтын жауынгер деп ойлаймын.

Егемен Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жарғысына сай

ИСТОРИЯ УСПЕХА

В рамках проекта «Мониторинг государственных программ развития, выполняемых субъектами гражданского общества, как ключевой компонент политического диалога в Казахстане», при финансовой поддержке Европейского союза, команда ОО «КОС КАНАТ ЖЕТИСУ» провела мониторинговый визит в Аксуский район. В поселке Капал специалисты встретились с молодежью, студентами и представителями местных властей, чтобы оценить уровень физической активности и доступность спортивных объектов. Общение прошло в формате диалоговой площадки, где участники открыто делились своими идеями и проблемами.

В рамках проекта по мониторингу состояния и развития спортивной инфраструктуры в Аксуском районе предварительно было проведено онлайн-анкетирование среди молодых жителей региона. Результаты этого опроса, а также активная беседа, позволили сформировать конкретные рекомендации для улучшения условий занятия спортом и большее вовлечение молодежи в активную жизнь. «Мы хотели бы иметь больше современных спортивных площадок и секций, чтобы заниматься в удобных условиях и чувствовать себя частью спортивного сообщества», — поделился

МОЛОДЕЖЬ АКСУСКОГО РАЙОНА:
МНЕНИЕ И ШАГИ К АКТИВНОЙ ЖИЗНИ

своим мнением молодой человек Аман. Анализ данных показал, что наиболее эффективно работают меры, направленные на расширение спортивной инфраструктуры и привлечение молодых к активному образу жизни. В результате были сформулированы следующие ключевые рекомендации, а именно «Расширение спортивной инфраструктуры (площадки, комплексы) отмечают более 85%. «Когда есть где поиграть или потренироваться, желание заниматься спортом только растет», — отмечает одна из участниц опроса Сауле. 75% опрошенных сделали акцент на организацию регулярных спортивных мероприятий и соревнований ведь такие события стимулируют интерес и помогают сформировать сильное спортивное сообщество. «Мероприятия мотивируют не только соревноваться, но и знакомиться с новыми друзьями», — пояснил молодой человек Еламан. «Мы активно следим за спортивными вызовами в соцсетях, это всегда подстегивает делать что-то новое», — отметила участница встречи. Педагог и спортивный тренер Капальского политехнического колледжа отметил: «Детство с тренировками — это залог здорового будущего».

«Мы считаем, что спорт должен быть доступен всем, независимо от того, сколь-

ко денег у человека. Только так мы можем действительно укреплять здоровье и объединять нашу молодежь», — высказали свое мнение представители старшего поколения.

«Нам нужно больше показывать и привлекать молодых к нашим национальным видам спорта. Так мы сохраним свои традиции и сделаем спорт интересным для всей молодежи», — говорит член общественного совета.

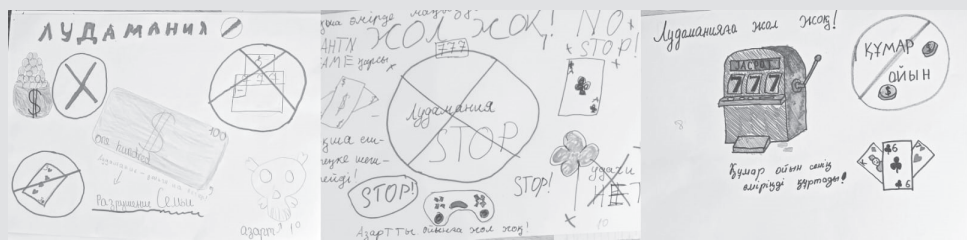
«Чтобы спорт стал частью нашей жизни, нужно постоянно рассказывать о его пользе — именно поэтому важно проводить информационные кампании и поддерживать их долгосрочно», — высказался представитель молодежного ресурсного центра, — Важно не просто рассказывать, а регулярно напоминать о пользе активного образа жизни. Все рекомендации основаны на искренних мнениях молодежи и призваны стать отправной точкой для преобразования района в центр спортивной активности и здорового образа жизни. Время действовать — когда молодые люди понимают, что их мнение ценят, и видят реальные шаги к улучшению условий, — они готовы становиться частью позитивных изменений. Участники диалога отметили: «Очень важно, что нас слушают и делаются реальные шаги. Мы сами хотим делать наш район лучше». Реализация рекомендаций,

которые предложили молодые активные жители Аксуского района позволяют повысить вовлеченность молодых людей, укрепить их здоровье и развивать молодежную политику региона. Эта совместная работа показала, что молодежь — не просто участник, а активный соучастник развития своего района и страны.

Реализованный мониторинг и диалог с молодежью показали, что ключевые направления развития спортивной инфраструктуры и молодежной политики требуют системных решений и активного взаимодействия всех участников. Внедрение рекомендаций — расширение инфраструктуры, организация мероприятий, популяризация национальных видов спорта, а также информационная работа — позволит сделать спорт более доступным, привлекательным и эффективным для молодежи. Только совместными усилиями власти, общественных организаций и самих молодых людей можно создать условия для здорового, активного и сплоченного поколения будущего. Поэтому важным остается постоянное совершенствование государственной программы и ее адаптация к реальным потребностям молодежи.

ЛУДОМАНИЯ - САНАНЫҢ ТҰЗАҒЫ

«Қос Қанат» ҚБ біздің облыстағы жасөспірімдер мен жастар арасында деструктивті мінез-құлықтың алдын алуға бағытталған іс-шаралар кешенін өткізеді. Деструктивті мінез-құлықтың осындай түрлерінің бірі - құмар ойындарға ауыр тәуелділіктің бір түрі болып табылатын лудомания.

Осы іс-шаралар аясында №16 мектептің жасөспірімдерімен «Біздің өмірімізде лудоманияға орын жоқ» тақырыбында интерактивті кездесу ұйымдастырылды. 7 сынып оқушылары қатысты. Біз жасөспірімдерді үш топқа бөлдік және осы топтар арасында жарыс өткіздік, оның мақсаты интерактивті түрде жасөспірімдерге адам өміріндегі лудоманияның ауырлығы мен қаупін жеткізу болды. Командаларға өз

тобының аттарын ойлап табу ұсынылды. Осылайша үш команда болды: «Антигейм», «Лудомания - желге ақша» және «Лудомания жоқ». Бірінші байқау психологтың командаларға қате пайымдаулар беруі болды, (біз барлығы 4 пайымдауды талқыладық) психологтар «сана тұзақтары» деп атайтын лудоманияны қалыптастыруға ықпал етті. Тапсырма-бұл қате пікірлерді жою, жоққа шығару. Олардың дәлелдерінің

қисындылығы мен сенімділігі бағаланды. Үкімдер келесідей болды: 1. Ақша өмірдегі барлық мәселелерді шешеді. Бастапқыда көптеген жасөспірімдер бұл пікірді дұрыс деп қабылдады. Әрі қарай, командада бұл үкімге қарсы дәлелдер тапты (ақшаға достар сатып алмайсың, тіпті ақша таусылғанда сатып алсаң да, бұл достар сені тастап кетеді, ақша үшін өмір сатып алмайсың және т. б.) Басында жасөспірімдердің дұрыс деп

санаған пікірді мысал ретінде келтірейік. Егер сіз бүгін жеңе алмасаңыз, онда бұл жай сәтті күн емес екен, келесі күні сәттілік міндетті түрде болады деген пікір. Әрі қарай, командада бұл пікірге қарсы дәлелдер тапты. Мысалы, бір командада сәтті және сәтсіз күн жоқ, барлық күндер бірдей, адамның өзі өз күнін басқарады деді. Ертең қандай күн болатынын ешкім білмейді, сондықтан бұл өзін-өзі алдау және т.б. Жасөспірімдер ойлануға қосымша уақыт сұрады, өйткені олар бұл пікірлерді қалай жоққа шығаруды білмеді. Екінші байқау балалар әңгіме мен бірінші байқауды қорытындылап, «Біздің өмірімізде лудоманияға орын жоқ» тақырыбында суреттер салуы болды, содан кейін біз талқыладық. Жасөспірімдермен бұл тақырыпты талқылау керек, сонда олар «сана тұзақтарына» түспейді! Бұл жасөспірімдердің суреттері.

«ҚОС ҚАНАТ ЖЕТИСУ» ҚОҒАМДЫҚ БІРЛЕСТІГІ

ШЕКАРА

БАЛАЛАР АЛЛЕЯСЫНДА РЕСПУБЛИКА
КҮНІНЕ АРНАЛҒАН КОНЦЕРТ ӨТТІ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаментіне қарасты Панфилов ауданы бойынша шекара басқармасының балаларға арналған аллеясында Жаркент қаласы Алтыұй ауылының орта мектеп оқушыларының қатысуымен Республика күні мерекесіне арналған концерттік бағдарлама ұйымдастырылды.

Шара барысында оқушылар патриоттық әндер шырқап, би және поэзиялық қойылымдар көрсетті. Жеке құрам мен ауыл тұрғындары жас өнерпаздарға қолдау көрсетіп, ерекше мерекелік көңіл-күй қалыптасты.

Бұл шара жастарды елжандылыққа тәрбиелеу және мемлекеттік мерекелердің маңызын насихаттауға бағытталды.

ШЕКАРА ҚЫЗМЕТІН ТАНЫСТЫРУ -
ЖАС ҰРПАҚҚА БАҒЫТ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаментіне қарасты «Қорғас» шекаралық бақылау басқармасы «Алтынкөл» (теміржолдық) шекаралық бақылау бөлімінде Пиджим орта мектебінің «Шекарашылардың жас достары» үйірмесінің мүшелері үшін «Ашық есік күні» ұйымдастырылды.

Оқушылар шекарашылардың қызметімен танысып, әскери-техникалық жабдықтарды көріп, жауынгерлік даярлыққа арналған оқу-жаттығу бөлмелерін аралады. Шара жасөспірімдердің Отан қорғау ісіне деген қызығушылығын арттыруға бағытталды.

БОЛАШАҚ ШЕКАРАШЫЛАР ӘЛИЯ
МОЛДАҒҰЛОВА ЕРЛІГІМЕН ТАНЫСТЫ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті Панфилов ауданы бойынша шекара басқармасының «Басқұншы» шекара бөлімшесінде Б.Момышұлы атындағы орта мектеп-гимназиясының оқушылары батыр Ә.Молдағұлованың 100 жылдық мерейтойына орай бір күндік танымдық сапар жасады.

Сапар барысында оқушылар шекарашылардың жауынгерлік қызметімен және бөлімшенің материалдық-техникалық жабдықталуымен танысты. Ә.Молдағұлованың қаһармандық өмір жолы, елге деген адалдығы мен қайсарлығы туралы тағылымды әңгімелер айтылып, жас буынның бойында патриоттық рух пен Отан қорғауға деген ынта күшейе түсті.

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті

АДАМГЕРШІЛІК ПЕН ҰЛТЖАНДЫЛЫҚ

ауылдарда, қазағы көп өңірлерде ондай қиыншылықтар болғаны рас. Дегенмен, олқылықтардың орны 2000 жылдардан бастап реттеле бастады. Мемлекеттік тілде алғашқы жазылған «Бастауыш әскери дайындық» (БӘД) кітабы мемлекеттік тілде орта оқу орындарына арналған оқулықтың 1-ші басылымы 2000 жылы шықты. Басылым Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі Әскери академиясының бастығы генерал-майор, әрі кітаптың бас редакторы А. Б. Тасболатовтың басшылығымен шықты. Екінші басылып шыққан оқулық Алматы, «Мектеп» баспасынан 2004 жылы басылып шықты. Авторлары Қ. Р. Аманжолов, А. Б. Тасболатов, Д. К. Майхиев. Олармен республикалық семинар-жиында кездесіп 10-11 сыныптарға арналған оқулық туралы ой бөлістік.

Мен Алматы облысы атынан қатысып, 350-ден аса республика облыстарынан келген АӘД пәні оқытушыларымен кездесіп, өзім істеген ауыл мектебінде жеткен жетістігі туралы ой бөлісіп, қазақ тілінде баяндама жасадым. Қорғаныс, Оқу министрлігінен келген басшы

шақырып, семинар ұйымдастырдым.

Мектеп алдында екі қатар сапта тұрған 120-дан аса әскери шенді оқытушы ұстаздарға әскери форма киген 10-11 сыныпта оқитын ұл-қыздар 4 взводқа бөлініп, «ҚР Қарулы Күштерінің Жарғы» талаптарына сай саптық жарғыға байланысты байқауды өзім қабылдап, сапта тұрған оқытушы ұстаздарға оқушыларымның саптық жарғыны жақсы білетіндіктерін көрсеттім.

АӘД оқытушылары семинар - сабаққа қатысып, оқушылардың әскери дайындықтарын көрді, оларға сұрақтар қойып, білімдерін тексеріп көрді.

Мектептің жиын залында өткен қорытынды жиында облыс, аудан әдіскерлері мен әскери оқытушылар семинар-сабаққа да, оқушылардың әскери дайындығына да «өте жақсы» деген баға берді.

Алматы облысындағы 593 орта мектептің ішіндегі жетістігі көп, «тұғырлы тірек мектебі» болғандықтан, Еңбекшіқазақ ауданындағы А. Н. Бубенцов атындағы орта мектепте өткен семинар-жиын осылайша жоғары баға алып отырғаны бізге мақтаныш.

генерал, мамандар ұйымдастырған дөңгелек үстелге қатыстым. Алматы қаласындағы облыстық білім жетілдіру институтының басшы әдіскерлерінің ұйымдастыруымен облыс аудандарында өткен семинар-жиындарға шақырумен қатысып, 50-ден аса облысқа танымал оқытушы ұстаздармен кездесіп, іс-тәжірибе алмастық.

- «Алғашқы әскери дайындық» пәнінен дәріс беру сізге аса қиын болмаған сияқты. Өйткені Қорғаныс саласындағы жоғары біліміңіз бен мотоатқыштар бөліміндегі әскери жылдарыңыздың тәжірибесімен қоса офицер ретіндегі әскери ұстанымыңыз бар?

Әсет Көшербайұлы: Қазіргі білім мен тәрбиенің маңызды факторы - әскери патриоттық тәрбие, ұлттық патриотизмге ерекше көңіл бөлетін әскери шенді оқытушылар деп ойлаймын. «Тәрбие болмаған жерде, шын ақылды, мәдениетті өмір де болмақ емес» - деп Жүсіпбек Аймауытов атамыз атап өткендей, тәрбие мен тәртіп жоқ жерде - нәтиже де, даму да болмайды.

«Әскери тәрбиенің негізі - адамгершілік пен ұлтжандылық» деп ойлаймын. Сондықтан, осы тақырыпта ауыл жастарының әскери тәрбиелік мәні бар әскери патриоттық жиынды осы күнге дейін өткізіп, жас оқытушы ұстаздарға ағалық көмегімді айтып, ерінбей үйретіп келемін.

Реті келгенде айта кетейін, аудандағы Қорғаныс істері, Оқу бөлімінің басшы әдіскерлерімен бірге 85-тен аса аудандағы АӘД пәні оқытушыларын

Жас оқытушы ұстаздарға ағалық көмегімді айтып, өткізген кездесулеріме шақырып, қатыстырып жүремін. 2013 жылдан бері зейнет жасында болсам да, ҚР танымал ардагерлерді аудандағы мектеп, колледж, мәдениет үйіне шақырып, облыс, республика деңгейінде жыл сайын кездесу-жиын әлі де өткізіп келемін. Жасыратыны жоқ, мақтанғаным да емес, республикалық бұқаралық ақпарат құралдарында ұстаздық тәжірибем туралы мақалалар жарияланып тұрады, телеарналар да шақырып, патриоттық тақырыптағы хабарларға қатысып тұрамын. Өзің айтқан әскери ұстанымым: Кеңес Одағының Батыры, әскери жазушы полковник Б. Момышұлының «Бойында барлық абзал қасиеттері бар адамды тәрбиелеу ісі - бұл әскерге алынғанға дейінгі кезеңде жүргізілетін тәрбие ісі болуға тиіс» - деген асыл сөздері.

- Адам өмірінің айтулы белесі - 75 жастың мәртебелі шыңына шыққаныңызда өмір жолыңызда кездескен қандай жандарды атар едіңіз?

Әсет Көшербайұлы: Мен үшін өмір жолымда кездескен тұлғалар халықтың ардақтылары десем де болады. Мысалы, олар - «Халық Қаһармандары» мен «Еңбек Ерлерінің» республикадағы төрағасы генерал-лейтенант Бақытжан Ертаев, Алматы облысы Талғар ауданына қарасты «Арыстан» мамандандырылған әскери лицейдің бастығы генерал-лейтенант М. Мәйкеев, КСРО Мемлекет қауіпсіздігі комитетінің ардагері полковник Қараби Мұқаметқалиев,

КСРО Мемлекеттік қауіпсіздік комитетінің ардагері генерал-лейтенант Иван Иванов (Жан ата), Кеңес Одағының Батыры Сағадат Нұрмағамбетов атындағы Құрлық әскерлері әскери институтының бастығы генерал-майор Бауыржан Ибатулин мен генералдың көмекшісі полковник Данияр Дәуренұлы, «Ер намыс» қоғамының төрағасы «Алаш Прайд» спорт қоғамының құрметті ардагері, профессоры Ерболат Аладин, Халықаралық Д.А.Қонаев атындағы қорының вице-президенті запастағы полковник, Желтоқсан ардагері, Алматы облысымен Балқаш ауданының «Құрметті азаматы» сазгер, актер Дәулетбек Жанботаев, экономика ғылымдарының докторы, Ресей Федерациясы ғылым академиясының «Құрметті академигі» БҰҰ экономика комиссиясының мүшесі Дәулет Анарқожа, Қазақстан жазушылар, журналистер одағының халықаралық жазушы әйелдер гильдиясының мүшесі, «Алаш әдеби сыйлығының» иегері Сәуле Досжан, ауданға танымал полковник Бақытжан Қырықбаев, журналист Анарбек

- Осы жасқа келгенше елге, қоғамға сіңірген еңбектеріңіз айтарлықтай екендігіне көзім жетіп-ақ тұр. Марапаттар мен атақтарыңыз сансыз болуы мүмкін. Бірақ солардың ішінде ең атаулылары мен «осыған лайықпын» деп өзіңіз бағалаған марапатты атай алар ма едіңіз?

Әсет Көшербайұлы: Сұрақ қиындау екен... Мақтанғандай боламын ба деп те ойланyp тұрмын. Дегенмен, айтайын.

Әскери оқытушылық еңбегім бағаланып, 120-дан аса аудандық, облыстық қорғаныс істер, білім бөлімінің, «Нұр Отан», «Аманат партиясының» Халықаралық «Мадақтама» мен «Алғыс хаттарымен» марапатталсам, 2 орден 20 медальдің иегерімін.

Солардың ішінде маған ыстығы Б. Момышұлының «Батыр шапағаты» медалі 15. 02.2012 ж., «Армия генералы С. Қ. Нұрмағамбетов» медалі 15. 12. 2015ж., «Ыбырай Алтынсарин» медалі 17. 11.2017 ж., «Білім беру ісінің үздігі» медалі 12.03. 2018 ж., Д. А. Қонаев атындағы «Мерей» ордені 13.03.2025 жылы берілді.

75 жасқа келсем де, әлі әскери сапта тұрғанымды құрметтеген «Бейбітшілік әлемі» президенті, «Халықаралық адам құқығын қорғау комитетінің» ҚР-дағы өкілдігінің президенті, «Әлем ұстазы», э.ғ.д. профессор, академик, Әлем халықтары Ж а з у ш ы л а р ы Одағының мүшесі, генерал-майор Ә. А. Нұрманов «Халық

мұғалімі» медалімен марапаттады. Әңгіме марапатта емес, әңгіме - бағаланған еңбекте болып тұр ғой. Еңбегімді бағалаған еліме ризамын. Басқа айтарым жоқ.

Бердібаев, аудандағы қоғам белсендісі журналист Нұрлан Мұқаметқалиев, Халық Қаһарманы запастағы подполковник Азамат Жұмаділов сияқты азаматтармен кездесулер мен үшін ұмытылмас шақтар.

Автордан: Ия, еңбегі бағаланған Әсет Көшербайұлының әлі де өз еліне берері көп. Осы жасқа дейін шаршау дегенді білмей, жас ұрпаққа әскери-патриоттық тәрбие беріп жүрген ұстаздың мерей жасы құтты болсын демекпіз! Шаңырағы шаттыққа толы, дені сау - қуатты болып, жастарымызға үлгі болар тұлғалық қасиеті таусылмасын! 28 жыл ұстаздық өміріндегі іс-шара, кездесу-жиын, ерлік сабақтары жас оқытушыларға үлгі болсын!

Өңгімелескен Баян ТАҢАТАРОВА

Бейсенбі - Четверг, 6 қараша

ХАБАР

05.00, 16.00 Сериал «Восточ-
ные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.30 Мультсериал «Лунтик»
10.10 «Неосеть»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың
тілі»
13.45, 21.45 Т/х «Жарық күн»
14.30 «Неосана»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Әзекті»
15.30 «Әсем әндер»
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Концерт «Бір бәйтерек,
бір шынар»
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «П@утина»
07.00, 19.00 «Koremix-шоу»
08.00 «Қайырлы таң,
Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казах-
стан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 Сериал «Любить и не-
навидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.35 «Басты
жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал

КТК

07.05, 06.10 Кешкі
жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Өмір-сынақ», отандық
Т/хсы
09.00, 21.00 Вечерние ново-
сти
09.40, 00.00 Х/ф «Пальцы»
11.50, 21.40 Х/ф «Тест на
беременность»
14.20, 02.10 Х/ф «Поцелуй»
16.20 «Реальная мистика»,
реалити-шоу
18.30 Х/ф «Однажды в Чуку-
рова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
03.40 Х/ф «Кольцо с руби-
ном»
04.30 «Өмір-сынақ», отандық
Т/хсы. (қайталау)
05.50 «Мерекелік концерт»,
ойын-сауық

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу
облысы)
09.30 Новости (Область
Жетісу)
10.00 «Төле би» телехикаясы
3-бөлім
10.25 К/ф «Тентек тілшілер»
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Келін BATTLE» /тікелей
эфир/
14.00 «19 аймақ»
14.40 «Агро аймақ»
15.00 Жаңалықтар /тікелей
эфир/
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир

Жексенбі - Воскресенье, 9 қараша

ХАБАР

05.00 «Мандай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30, 16.15 «Әсем әндер»
08.00 Концерт «Ұлы дала
жүрегі»
10.00 «Азамат»
интеллектуалдық шоуы
11.15 «Өмір өрнегі»
12.15 Худ.фильм «Звездный
путь»
14.45 Мультфильм «Каспер:
Школа страха»
16.00 Мультсериал «Царевна
и дракон. Магическая книга»
17.00 «Қызық times»
18.15 Худ.фильм «Бишараш-
ки»
20.00 «The Voice Қазақстан»
22.00 «7 күн»
22.40 Глобальные события
23.00 Худ.фильм «Секретная
штаб-квартира»

16.20 К/ф «Аялдама»
17.00 «Өзежкарды»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей
эфир/
18.40 «Саулықтың сыры»
18.50 «Әсем әуен»
19.30 «Таза мекен»
19.57 «Төле би» телехикаясы
4-бөлім
20.30 Қорытынды жаңалықтар
(Жетісу облысы)
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Об-
ласть Жетысу)
22.00 К/ф «Менің кумирім»
22.40 «Әсем әуен»
23.10 «Біздің толқын»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
06.30, 03.00 «Tik Tok show»
ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро
(рус., каз.)
08.00, 02.10 «31 әзіл» ойын-
сауық
09.00 «Саумал»
09.20 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины
Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар:
Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка
Боб»
12.00 Худ. фильм «Чудо»
14.40 Худ. фильм «Денежный
поезд»
17.10 Худ. фильм «История
рыцаря»
21.00 Худ. фильм «Быстрее
пули»
23.00 Худ. фильм «Уловки
норбита»
01.10 «Мұрагерлер» Т/хсы.
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?»
ойын-сауық 04.20 «1001 Әзіл»
ойын-сауық
04.30 Телевикторина
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Байтақ жерім»
07.00 Т/х «Бастық боламын»
08.00 Т/х «Жүрекке жазылған
жол»
09.00, 00.30 Жаңалықтар
09.30, 01.00 Новости
10.00 Т/х «Ғаламат ғасыр.
Хюррем»
11.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
12.00, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая роза»
14.30 «Саулықтың сыры»
Бағдарлама
14.40 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
16.00 «Әзілің жарасса...»
16.50 Т/х «Кек қуған сұлу»
18.00 Жаңалықтар
18.30 Сериал «Великолепный
век. Хюррем»
19.30 Новости
22.00 Сериал «Месть женщи-
ны»
22.50 «Тазалық уақыты». Реалити-шоу
23.50 Т/х «Бауырлар»
01.30 Сериал «Пока станица
спит»
02.20 Жұлдызды шаңырақта
02.50 «Япырай» Скetchком
03.40 Қызықты weekend
04.30 Т/х «Ата-ана. Бала-
шаға-2»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той Базар»
07.25, 03.05 «Паутина»
09.35 «Повора на колесах»
10.40 Сериал «Нераскрытый
талант»
15.20 «Две звезды. Семейный
подряд»
17.45 Х/ф «Танго мотылька»
20.50 Сериал «Мосгаз. Дело
№ 11. Розыгрыш»
01.40 «Что? Где? Когда?»
Осенняя серия игр

КТК

07.05, 03.00 «Көкектің ұясы»
08.40 «Шәмші әндерінің кеші»,
ән-шашу
09.30 «В объятиях лжи»
13.40 Х/ф «Сашка»

Жұма - Пятница, 7 қараша

ХАБАР

05.00, 16.00 Сериал «Восточ-
ные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 «Культурный контекст»
10.30 Мультсериал «Лунтик»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың
тілі»
13.45, 21.45 Т/х «Жарық түн»
14.30 «Арнайы репортаж»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Әзекті»
15.30 «Әсем әндер»
18.30 «Қоғам пікірі» саяси
ток-шоуы
22.40 «ОйнаIQ»
23.40 Концерт «Биле»
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.20 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremix-шоу»
08.00 «Қайырлы таң,
Қазақстан»
09.00 «Доброе утро, Казах-
стан»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся»
13.00 Сериал «Любить и нена-
видеть»
14.10, 03.00 «Новости»
14.20, 03.10 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike» Жаңа маусым
18.30, 04.05 «Басты
жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент online»
20.55 «Поле чудес»
22.15 Сериал «Расплата за
счатые»

КТК

07.05, 06.10 Кешкі
жаңалықтар
07.25, 04.40 «Өмір-сынақ»
отандық телехикаясы
09.00, 21.00 Вечерние ново-
сти
09.40 Х/ф «Пальцы»
11.50 Х/ф Тест на беремен-
ность»
14.20 Х/ф «Сашка»
16.20 «Реальная мистика»
реалити-шоу
18.30 Х/ф «Однажды в Чуку-
рова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.40 Х/ф «В объятиях лжи»
01.40 Х/ф «Поцелуй»
03.10 Х/ф «Кольцо с рубином»
04.40 «Өмір сынақ» отандық
телехикаясы
06.00 «Мерекелік концерт»
ойын-сауық

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу
облысы)
09.30 Новости (Область
Жетісу)
19.57 «Төле би» телехикаясы
4-бөлім
10.25 К/ф «Қорқытпандаршы»
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «DARA LINE»
14.30 «Таза мекен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей
эфир/
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир

15.50, 22.00 «Реальная мисти-
ка», реалити шоу
18.00, 04.20 «Алдараспан»,
ән-шашу
21.00 «Портрет недели» с
Артуром Платоновым
01.20 Х/ф «Поцелуй»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 «Апта» (қаз)
09.30 «Апта» (рус)
10.00 «Әсем әуен»
11.00 «Шашу»
11.40 «Жетісу әуендері»
12.00 «DARA LINE»
12.55 «Қылышсыз майдан»
13.40 «Дала сыры»
14.00 «Келін BATTLE»
16.00 «Әсем әуен»
17.00 «Шашу»
17.40 «Саулықтың сыры»

16.15 Аяа райы
16.20 К/ф «Менің кумирім»
17.00 «Спорт-Time»
17.10 «Бір шәугім шай»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Жетісу жақуты»
19.35 «102» сообщает»
19.57 «Төле би» телехикаясы
5-бөлім
20.25 26-блок
20.30 Қорытынды жаңалықтар
(Жетісу облысы)
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Об-
ласть Жетысу)
22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
ойын-сауық
06.30, 03.00 «Tik Tok show»
ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро
(рус, каз)
08.00, 01.10 «31 әзіл» ойын-
сауық
08.30, 09.00 «Саумал»
08.40, 09.10 «Күліп All» ойын-
сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины
Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар:
Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка
Боб»
12.50 Худ.фильм «Паренька-
ратист»
15.50 Худ.фильм «Быстрее
пули»
18.00 Худ.фильм «Между не-
бом и землей»
21.00 Худ.фильм «Кредо
убийцы»
23.40 Худ.фильм «Три мушке-
тёра: Миледи»
02.00 Т/х «Мұрагерлер»
03.00 «Time Vine» ойын-сауық
03.40, 05.00 «What's up?»
ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «BALA
BATTLE»
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Әнұран
06.02 Телехикая «Байтақ
жерім»
07.00 Телехикая «Жүрекке
жазылған жол»
08.00, 00.00 Жаңалықтар
08.30, 00.30 Новости
09.00 Т/х «Ғаламат ғасыр.
Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
11.20, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая Роза»
14.30 «Саулықтың сыры»
Бағдарлама
14.40 «Әзілің жарасса...»
15.40 «Тазалық уақыты»
Реалити-шоу
16.50 Т/х «Кек қуған сұлу»
18.00 Жаңалықтар. Тікелей
эфир
18.30 Сериал «Великолепный
век. Хюррем»
19.30 Новости. Прямой эфир
22.00 Сериал «Месть женщи-
ны»
22.50 «Тазалық уақыты»
Реалити-шоу
23.50 «Жетінші студия» Ток-
шоу
01.50 Т/с «Пока станица спит»
02.40 Жұлдызды шаңырақта
03.10 «Япырай» Скetchком
04.00 Қызықты weekend
04.50 Т/х «Ата-ана, бала-
шаға-2»

18.00 «Единый народ»
18.30 «Абадан»
18.45 «Әсем әуен»
19.00 «Өзежкарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 «Әсем әуен»
21.00 «Ұлытау ұлы» концерті

31 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Әзіл студио»
ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын сауық
08.00 Мультсериал «Губка
Боб»
09.30 Кулинарная программа
«Готовим с Адель»
10.00 Телевикторина
«Telebingo»
10.25 «Әке» телехикаясы
11.40 «Саумал»

Сенбі - Суббота, 8 қараша

ХАБАР

05.00 «Мандай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30 Концерт «Мен жай-
лы...»
09.30 «Президенттік резерв»
10.00 Мультфильм «Звери-
ный рейс»
11.30 Мультсериал «Царевна
и дракон»
12.00 Реалити-шоу «Шебер-
лер шайқасы»
15.15 «The Voice Қазақстан»
17.15 «ОйнаIQ»
18.15 «Жекпе-жек Айтыс»
19.45 «Алғашқы»
20.45 «Қызық times»
22.00 «7 күн»
22.40 Жұмыр жер
23.00 Худ.фильм «Звездный
путь»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
07.00, 03.40 «Паутина»
09.00 Х/ф «Притворщики»
11.15 Сериал «Клянусь лю-
бить тебя вечно»
16.15 «Қаймақ»
17.00 «Жұлдызды жол»
19.00 «Koremix-шоу»
20.00 «Асау жаңалықтар»
20.35 Заң мен ел»
21.00 Сериал «Мосгаз. Дело
№ 11. Розыгрыш»
01.45 Ночной кинотеатр.
«Французский мастер»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05, 02.50 «Көкектің ұясы»
08.40 «Әнім сен едің» ойын-
сауық
09.00 Вечерние новости
09.40, 21.00 Х/ф «В объятиях
лжи»
14.00 Х/ф «Сашка»
16.00 «Реальная мистика»,
реалити шоу
18.00, 04.10 «Шәмші
әндерінің кеші», ән-шашу
01.10 Х/ф «Поцелуй»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу
облысы)
09.30 Новости (Область
Жетісу)
10.00 «Төле би» телехикаясы
5-бөлім
10.25 К/ф «Квартиранттар»
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Спорт-Time»
13.05 М/ф «Мұңлық пен
зарлық»
13.30 «Әсем әуен»
14.00 «Жетісу жақуты»
14.35 «102» сообщает»
15.00 «Аман болайық»
15.45 «Әсем әуен»

11.50 Мультфильм «Урфин
Джус и его деревянные
солдаты»
13.50 Мультфильм «Леднико-
вый период-2»
15.50 Джонни Депп в фэтези
«Пираты карибского моря:
проклятие черной жемчужи-
ны»
19.00 Худ.фильм «Люди икс:
темный феникс»
21.10 Худ.фильм «Царство
небесное»
00.10 Худ.фильм «Три мушке-
тёра: миледи»
01.10 «31 әзіл» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-
сауық
03.30 «Time Vine» ойын-сауық
03.50 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.00 Телевикторина «BALA
BATTLE»
04.30 «What's up?»
05.30 Ризамын

17.00 «Шашу»
17.40 «Саулықтың сыры»
18.00 «Қылышсыз майдан»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта» (қаз)
21.30 «Апта» (рус)
22.20 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Әзіл студио»
ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-
сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-
сауық
08.00 Мультсериал «Губка
Боб»
09.30 Кулиарная программа
«Готовим с Адель»
10.00 «Tik Tok show» ойын-
сауық
10.25 «Әке» телехикаясы
11.40 «Саумал»
11.50 Худ.фильм «Батыр из
прошлого»
14.00 Худ.фильм «История
рыцаря»
17.00 Мультфильм «Ледни-
ковый период-2»
19.00 Кино. Джонни Депп в
фэтези «Пираты карибского
моря: проклятие черной
жемчужины»
21.50 Худ.фильм «Люди икс:
темный феникс»
23.30 Худ.фильм «Уловки
норбита»
01.40 «Bizdin show» ойын-
сауық
03.00 «31 әзіл» ойын-сауық
04.00 «Тамаша Live» ойын-
сауық
05.00 «1001 Әзіл» ойын-
сауық
05.10 Телевикторина «BALA
BATTLE»
05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Ұлы дала
жанұясы»
06.50 Тақиясыз періште.
Үздік бөлімдер
08.20 «Жиһанкез»
09.00 Әзілің жарасса
10.00, 20.00 Сериал «Чер-
ная любовь»
13.00, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
14.00 Т/х «Бауырлар»
15.10 Худ.фильм «Изъян»
17.40 Жұлдыздар шеруі
21.50 «Интуиция»
Музыкалық шок
23.40 Жарқыраған жұлдыз.
Жаңа маусым
00.30 Қызықты weekend
02.00 Түпсана және жасыл
нәски
03.30 «Жұлдызды
шаңырақта»
04.30 Телехикая «Ата-ана,
бала-шаға-2»
05.53 Үзіліс

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Ұлы дала
жанұясы»
06.50 Тақиясыз періште. Үздік
бөлімдер
08.00 Әзілің жарасса
09.10 Доктор Тажина
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
13.00, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
14.00 «Бауырлар»
15.10 «Интуиция» Музыкалық
шок
17.20 Худ.фильм «Каникулы
off-line-3»
19.00 Жұлдыздар шеруі
22.00 Худ.фильм «27 свадеб»
00.10 Қызықты weekend
01.40 Түпсана және жасыл
нәски
03.00 Жұлдызды шаңырақта
04.40 Телехикая «Ата-ана.
Бала-шаға-2»

АДМИНИСТРАЦИЯ ПРЕЗИДЕНТА ДОЛЖНА ОБЪЯСНЯТЬ СВОИ НАЗНАЧЕНИЯ

— Как вы думаете, каковы были типичные черты наших элит до 2019 года и как они изменились сейчас?

— Формирование элит при Назарбаеве я бы разделила на этапы. В нулевые он, как лидер страны, попал в ситуацию, когда для создания рыночной экономики нужны были новые элиты. И надо сказать, что в 90-е годы он был открыт к тому, чтобы сформировать сильную команду. И результат сказался — казахстанская финансовая система была самой передовой в СНГ, а финансисты и юристы заняли посты в крупнейших квазигосударственных секторах, куда они переходили, потому что у них уже был опыт реального построения реальных эффективных инфраструктур.

Семьи №1 тогда еще было в рынке мало и процесс их сращения с системой госуправления только начинался. Это была эпоха младотюрков. Например, Нурлан Капаров возглавил Казахойл всего в 27 лет, но уже имел опыт в торгово-закупочном бизнесе. Его многие критиковали, но он очень быстро вырос до реального государственника. Нурлан Балгимбаев ещё в советские времена занимал высокое положение в советской нефтяной иерархии, а потом получил уникальный опыт работы в Шеврон. Да, возможно, эти люди со временем достаточно быстро тоже стали агашками, но в целом, всё-таки, это были реальные бизнесмены.

Всё изменилось в нулевых. Хотя ещё говорили о меритократии, но в последние 15 лет этот принцип куда-то исчез. Как следствие, уже в начале нулевых в течение года министр мог поменяться два, а то и три раза.

— Как Вы думаете, удастся ли повторить этот успех, если вновь пригласить в систему госуправления выходцев из бизнеса?

— Если мы говорим о меритократии, то пока этот принцип работает только в бизнесе. Представьте себе, что глава какой-то крупнейшей компании становится министром в той отрасли, в которой работает его бизнес. В этом случае за ним, за его родственниками начинают пристально следить. И это нормально.

Нужно просто договориться, чтобы в той сфере, которой работает сейчас этот человек, не приходят на тендеры его компании и родственники. По крайней мере, это должно быть так. А сейчас что делается? Допустим, если человек из бизнеса занял некий государственный пост, формально он передаёт кому-то управление активами, но его компании участвуют в тендерах.

В мобилизационной, почти военной экономике СССР, министры проходили путь от профильного института, главного инженера, директора шахты, потом комбината до министра, которые занимали свои посты десятилетиями. Но на каждом этапе они должны были показать конкретные результаты, чтобы тебя заметили, и только потом начали двигать по «партийной линии». Вот этого нет сейчас, такой меритократии не существует.

— Вы затронули еще одну особенность нашей системы управления — разрыв институциональной памяти. В Казахстане нет проблемы разработки государственных программ, но есть проблема отсутствия институциональной памяти. Приходит один министр, через несколько месяцев приходит другой и все начинается заново. Как следствие, деньги в стране есть, но нет правильных механизмов их распределения. Пришла новая элита, старые правила уже не работают, а новые еще не работают. Что делать?

ДОЛГИЕ ГОДЫ, ОСОБЕННО ПРИ НАЗАРБАЕВЕ, ЗВУЧАЛА КРИТИКА О ТОМ, ЧТО ВЛАСТЬ ТАСУЕТ ОДНУ И ТУ ЖЕ КОЛОДУ. СЕЙЧАС НАША УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ ЭЛИТА СЕРЬЕЗНО ОБНОВИЛАСЬ. НО МОЖНО ЛИ СКАЗАТЬ, ЧТО КАЧЕСТВО УПРАВЛЕНИЯ СТАЛО ЛУЧШЕ? МНОГИЕ ПРЕДЛАГАЮТ ВВЕСТИ В СИСТЕМУ ГОСУПРАВЛЕНИЯ БОЛЬШЕ БИЗНЕСМЕНОВ И ПРОИЗВОДСТВЕННИКОВ. НО ЗАХОТЯТ ЛИ ОНИ? ОБ ЭТОМ EXCLUSIVE.KZ ПОГОВОРИЛ С МАЙРОЙ САЛЫКОВОЙ, ИССЛЕДОВАТЕЛЕМ, ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ СОВЕТА ДИРЕКТОРОВ МЕДИА-СИСТЕМ ГРУПП.

— Это отличный вопрос, потому что, когда мы говорим об институциональной памяти, мы говорим о качестве государственного управления. Если в корпорации постоянно меняется топ-менеджмент и при этом отсутствует механизм преемственности решений, то она просто разорится.

Для этого как раз и было создано корпоративное управление, когда знания правильным образом архивируются, правильным образом институализируются, сохраняются, и к ним всегда можно обратиться, даже если придет новая команда.

Когда-то для решения этой проблемы был придуман институт ответственных секретарей. Они должны были быть носителями корпоративной памяти при смене команд. Но теперь и этот механизм не работает.

Справедливости ради, такая проблема есть не только у нас. Качество государственного управления ухудшилось во всем мире. И здесь есть один момент, который я считаю базовым — это принцип формирования управленческих элит. Он прост — любой управленец должен пройти все этапы профессионального роста и на каждом из них быть одним из лучших. А главное — он должен заслужить признание от целевого сообщества, он должен быть его лидером, будь то культура или промышленность. Именно так лидерство становится и интеллектуальным, и управленческим.

В бизнесе это показатель роста стоимости компании, в госуправлении — рост показателей отрасли.

И наконец — персональная ответственность и публичность. Почему я не люблю государственные программы? Потому что никто за них не отвечает. В советах директоров тех же квазигосструктур практически нет инженеров. Там сидят одни бывшие заместители акимов и министров, юристы и финансисты... Вы с ума сошли? Контрольный пакет должен быть у физиков, инженеров, людей, которые действительно могли с нуля поднять какую-то компанию. Должны быть индикаторы успеха и сроки исполнения. Но об этом никто даже не помнит как при назначении, так и при уходе с должности.

Дайте лифт, дайте меритократию, дайте честность, дайте объяс-

нение, почему этот человек может управлять промышленностью всей страны, покажите его бэкграунд, чтобы это было релевантно!

Сейчас наша элита отдает своих детей в технические вузы, причем, как правило, зарубежные. Потом их детки вдруг, без всякого производственного опыта, оказываются какими-нибудь руководителями в акиматах и министерствах. Как должно быть? Если даже человек закончил университет Лиги Плюща, он все еще просто ребенок. Отправьте его в районный акимат, а еще лучше на промышленное предприятие. Пусть там пройдет все ступени, покажет себя лидером, за которым люди идут.

Но так не делают. Он сразу становится начальником одного из главных департаментов министерства. Ребенку 22 года. Что он может сделать для страны? Он хороший, отличный, грамотный, он классный. Но у него нет никакого опыта.

— Вы упомянули фактор публичности. Это один из принципов корпоративного управления. При Назарбаеве был запрет на публичность для любых госслужащих. Их тут жеподозревали чуть ли не в президентских амбициях. Почему этот запрет все еще жив? Что бы вы посоветовали нашей управленческой элите с учетом того, что вы профессионально делаете мониторинг соцсетей и инфополя?

— Мы не только мониторим, но и анализируем весь этот процесс. Почему нет публичности? Опять же, публичность была в моде в конце 90-х и начале нулевых. Потом это все запретили. Почему? Потому что произошло первоначальное накопление капитала у сильных игроков, которым надо было оставаться в экономике и не показывать своих политических амбиций.

С другой стороны, они не могли их не показывать, потому что люди, у которых уже скапливались деньги, хотели разговаривать с властью на равных. А Назарбаев такого не любил. Поэтому назначения стали делаться по другому принципу — возник олигархический капитализм, который этих крупнейших игроков уже смыкал с властью. По большому счету это был договорняк между инвесторами и политическими управленцами.

Что касается того, что элиты по-прежнему избегают публичности, то это только потому, что они не осознают себя реальными лидерами. Они не чувствуют себя легитимными, они назначенцы. У них нет за спиной успешного опыта начальника участка или главного инженера. Их не поддержит отрасль, потому что ни он ее не знает, ни она не знает его.

Если бы страной руководили реальные лидеры, то в кризисных ситуациях люди понимали, что президент поставил правильного человека, он не побоялся выйти к людям и говорить с ними без всякой охраны потому что он свой, он прошел долгий путь вместе с ними и понимает их. И ему поверят. Даже если он очень умный человек, но люди его не знают, у него нет никакого авторитета.

— Вы провели исследование соцсетей по последним кадровым перестановкам. Какую картину вы увидели?

— Это имеет прямое отношение к публичности и компетентности в управлении коммуникациями. Последние кадровые перестановки вызвали интерес огромный и далеко не только в среде госслужащих.

Что мы видим? Там, где положительного больше, чем отрицательного — эти люди находятся в зоне управления коммуникационными потоками, СММ. У них есть люди, которые видят по ним отрицательное, и начинают работать на положительное. Я там органики не вижу, потому что для того, чтобы люди органически говорили, что он классный, и это бы преодолело отрицательное, он должен быть очень сильно публичным.

С другой стороны мы видим те фигуры, у которых нет таких команд. И у них больше отрицательного, чем положительного, хотя это и есть релевантная картина. Значит, это люди по крайней мере были когда-то профессионалами в своей сфере.

Я уверена, что при назначении любого руководителя Администрация президента должна объяснять, что выдающегося сделал этот человек на предыдущем месте работы, а не ограничиваться биографической справкой. Мы должны читать это как партитуру читают музыканты.

Я уверена, что Казахстан продолжает оставаться страной невероятных возможностей. Но зачем мне идти начальником департамента или заместителем в районный акимат? Моя карьера не будет расти потому что наверху уже сидит сын какого-то человека, известного в элите, который через пару лет после окончания зарубежного технического вуза уселся заместителем акима области. Зачем мне это?

Я считаю, что это довольно большое преступление против развития Казахстана. Это преступление против народа... Нам нужны честные правила.

Построение элит очень важно для самих элит. В Великобритании нынешний король — настоящий военный летчик, он служил в армии, его сын Чарльз тоже служил в армии. Без этого, даже если ты аристократ, ты не имеешь права управлять народом. Тогда идите наведите порядок в армии, чтобы там не убивали солдат.

Они своих детей обучают у себя, поэтому у них великолепная система образования. Они делают так, чтобы элиты формировались внутри страны, а не за ее пределами. Поэтому нам нужна такая образовательная система, чтобы элиты хотели учиться и жить здесь.

Именно поэтому многие не возвращаются — у нас нет своей качественной системы меритократии.

— Но ведь попытки были. Например, тот же Болашак. Но результаты оказались гораздо скромнее ожиданий. Что можно сделать для того, чтобы перенастроить систему?

— Вы вспомнили о Болашаке. Аналогичную программу реализовывал Китай. Но там обязали этих людей возвращаться. Почему это не сработало у нас? Потому что их сразу ставили на высокие посты. Мой отец был отличником Института цветных металлов, который закончил и Кунаев в свое время. Но он поехал мастером на шахту в Жезказган и жил со своей женой, со своей мамой даже не в городе, а в бараке недалеко от рудника.

Болашаки надо было посылать в районные акиматы на самый нижний уровень, а потом смотреть, кто из них выстрелит. Надо было продумать их инкорпорирование в систему экономики, в систему госуправления, в систему корпоративного бизнеса, квазигосударственного сектора. Этого не было сделано.

Теперь появился президентский резерв. Я знаю ребят, которые туда по-честному попали. И один из них мне признался, что уже не хочет работать в госуправлении даже не потому, что там мало платят, а потому, что не видит правил игры, по которым, если он лучше всех, можно пробиться наверх. Другой ушел из районного акимата потому что «возраст проходит, а меня там не видят». Сейчас он прекрасно востребован в бизнесе.

— Есть фундаментальная проблема, которая любые усилия сводит на нет — коррупция как следствие фатально огромного присутствия государства в экономике. Повышение зарплат чиновникам решит проблему?

— В Китае по две тысячи чиновников ежегодно расстреливают, а люди все равно продолжают воровать. С коррупцией в Казахстане боролись всегда, усложняли системы закупок, сажали министров, но все продолжается.

Я надеюсь, коррупцию смоют в унитаз технологии. И я рада, что цифровизация все глубже проникает в нашу жизнь. Теперь легко видно, сколько зарабатывает чиновник, его мама и папа, откуда у него деньги на поездки или недвижимость в Дубае или Лондоне.

САЛЫҚ САЛЫНАТЫН ТАБЫСТЫ ҚАЙТА ЕСЕПТЕУ ЖӘНЕ ЖЕКЕ ТАБЫС САЛЫҒЫН ҚАЙТАРУ МЕРЗІМІ ҰЗАРТЫЛДЫ БЖЗҚ ТУРАЛЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР

1) ҚР қолданыстағы Салық кодексіне жеке табыс салығын өтеу бойынша талап қою мерзімдеріне қатысты қандай өзгерістер енгізілді?

Қолданыстағы салық заңнамасына сәйкес тұрғын үйге немесе емделуге біржолғы зейнетақы төлемдерін (БЗТ) пайдаланған кезде жеке табыс салығын (ЖТС) төлеуді салымшының таңдауы бойынша БЗТ алған кезде бірден немесе зейнетақыға дейін кейінге қалдыру арқылы жүзеге асыруға болады. Сонымен қатар, 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап әлеуметтік осал санаттарға жататын адамдар БЗТ түріндегі кірістерден стандартты салық шегерімдеріне (882 АЕК шегінде) құқылы. Алайда, көптеген адамдар БЗТ алған кезде ЖТС-ті бірден төледі. Бұл жағдайда әлеуметтік осал топтарға жататын алушылар ұсталған ЖТС-ты қайта есептеп, қайтарып алу үшін БЖЗҚ-ға тиісті өтінішпен және растайтын құжаттармен жүгіне алады. Бұрын мұндай құжаттарды тапсыру мерзімі үш жыл болған. БЗТ-ны 2021-2022 жылдары алған азаматтар әр түрлі себептермен бұл мүмкіндікті пайдаланып үлгермеген. 2025 жылғы 15 шілдеде қолданыстағы Салық кодексіне өзгертулер мен толықтырулар енгізілді. Бұл өзгертулерге сай, жеке тұлғалардың осындай өтініштері үшін белгіленген талап қою мерзімі 3 жылдан 5 жылға дейін ұзартылды.

2) ЖТС-ты қайта есептеп, қайтару құқығын кім пайдалана алады?

Салық салынатын табыс пен ЖТС-ты қайта есептетуге құқығы бар жеке тұлғалардың тізбесі қолданыстағы Салық кодексінде айқындалған. Бұл бірінші, екінші немесе үшінші топтағы мүгедектігі бар тұлғалар, мүгедек балалардың ата-аналарының немесе қамқоршыларының бірі, бала асырап алушылардың бірі, жетім балалардың асырап алушы ата-аналары, соғыс ардагерлері және басқа санаттар. Мұндай азаматтардың толық тізбесі Салық кодексінің 346-бабында көрсетілген.

3) Қайда жүгіну керек?

БЗТ бойынша салық салынатын табысты айқындау кезінде стандартты салық шегерімдері қолданылмаған зейнетақы төлемдерін алушылар, оларды қолдану құқығы болған жағдайда, кірістерді қайта есептеу және ЖТС өтеу үшін стандартты салық шегерімдерін қолдануға өтінішпен және рас-

тайтын құжаттармен БЖЗҚ-ның жақын жердегі филиалына шұғыл түрде жүгінуі қажет.

4) Уақытылы өтініш жасаған жағдайда, ЖТС қалай қайтарылады?

Стандартты салық шегерімі қолданылғаннан кейін, бұған дейін ЖТС ұсталған болса, ол алушының жеке зейнетақы шотына қайтарылады. Егер ЖТС төлеу кейінге қалдырылған болса, онда ай сайынғы зейнетақы төлемдерін алған кезде оны төлеуге қатысты міндеттеме алынып тасталады.

5) Өзгерістер қай уақытқа дейін әрекет етеді?

Аталған өзгерістер 2025 жылғы 31 желтоқсанға дейін (қоса алғанда) қолданыста болады, өйткені 2026 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасының жаңа Салық кодексі күшіне енеді. Ал талап ету мерзімі қайтадан 3 (үш) жыл болады.

Сондықтан 2021-2022 жылдары БЗТ жүзеге асырған және стандартты салық шегерімдерін қолдануға құқығы бар барлық салымшылар мен алушыларға осы құқықты кейінге қалдырмай, уақытында пайдалануға кеңес береміз!

Сұрақтар туындаған жағдайда 8 (727) 356 10 60 (қалааралық және халықаралық қоңыраулар), 1418 (Қазақстан бойынша тегін) нөмірлері бойынша байланыс орталығына хабарласуға болады.

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРҒА 12 АЙДА ЕСЕПТЕЛГЕН ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ КІРІС 2,74 ТРЛН ТЕҢГЕГЕ ЖЕТТІ

2025 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша отандастарымызға соңғы 12 айда есептелген инвестициялық кіріс 2,74 трлн теңгеге жетті. БЖЗҚ-ның МЗЖ, МКЗЖ, ЕЗЖ есебінен зейнетақы активтерінің кірістілігі 12,60% құрады, инфляция мөлшері – 12,20%. ЖМЗЖ-ның соңғы 12 айдағы кірістілігі 01.09.2025ж. – 7,64%.

Қазақстандықтардың ағымдағы жылдың 8 айындағы таза инвестициялық кірісі – 1 270,99 млрд теңге. Оның ішінде 1 265,72 млрд теңгесі салымшылар мен алушылардың жеке зейнетақы шоттарына (ЖЗШ) есептелген міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ),

тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды. Өйткені қаржы құралдары мен басқа операциялар бойынша сыйақы түріндегі қысқа мерзімде есептелген кірістер осы кезеңдегі бағалы қағаздар мен валюта бағамдарының өзгеруін әрдайым жаба бермейді. Сондықтан инвестициялық кірістің мөлшерін объективті талдауды кем дегенде бір жылдық көрсеткіші бойынша жасаған жөн.

Ұзақ мерзімді кезеңде жинақталған инвестициялық кірістің инфляциядан асып түседі. 1998 жылы жинақтаушы зейнетақы жүйесі құрылған сәттен бастап 2025 жылғы 1 қыркүйекке өспелі қорытындымен жинақталған кірістілік 979,95% -ды көрсетті. Бүкіл кезеңдегі инфляция – 827,78%.

Естеріңізге сала кетейік, инвестициялық табыс қаржы құралдары (бағалы қағаздар, салымдар және басқа операциялар), сыртқы басқарудағы активтер бойынша сыйақы есебінен, сондай-ақ қаржы құралдарын нарықтық және валюталық қайта бағалау есебінен қалыптастырылады. Зейнетақы жинақтарының сақталуын және тұрақты табыстылықты қамтамасыз ету үшін ҚРҰБ және инвестициялық портфельді жеке басқарушылар (ИПБ) инвестициялық портфельді тұрақты түрде әртараптандырып отырады – активтерді нарықтық жағдайларға байланысты құрылымы үнемі түзетіліп отыратын әртүрлі қаржы құралдары мен валюталарға орналастырады.

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару мен есепке алу жүйесі толықтай ашық: әрбір салымшының enpf.kz сайтындағы немесе мобилді қосымшадағы жеке кабинетінен өзінің инвестициялық кірісін көруге мүмкіндігі бар.

БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және олар орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпарат Қордың (www.enpf.kz) ресми сайтындағы «Статистика және аналитика/Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару» бөлімінде жарияланады.

Жинақтаушы зейнетақы жүйесі туралы қызықты да пайдалы ақпаратты БЖЗҚ/ЕНПФ YouTube-арнасынан да алуға болады.

ПРОДЛЕН СРОК ДЛЯ ПЕРЕРАСЧЕТА НАЛОГООБЛАГАЕМОГО ДОХОДА И ВОЗВРАТ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПОДОХОДНОГО НАЛОГА АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ О ЕНПФ

1) Какие изменения внесены в действующий Налоговый кодекс РК относительно сроков исковой давности по возмещению индивидуального подоходного налога?

Как известно, при использовании единовременных пенсионных выплат (ЕПВ) на жилье или лечение согласно действующему налоговому законодательству, оплатить индивидуальный подоходный налог (ИПН) можно на выбор вкладчика: сразу при получении ЕПВ или с отсрочкой до пенсии. В тоже время с 1 января 2024 года лица, относящиеся к социально уязвимым категориям, имеют право на стандартные налоговые вычеты (в пределах 882 МРП) с доходов в виде ЕПВ. Однако многие люди при изъятии ЕПВ оплатили ИПН сразу при осуществлении выплаты. В этом случае получатели, относящиеся к социально уязвимым группам, могут обратиться с соответствующим заявлением и подтверждающими документами в ЕНПФ для перерасчета и возврата, удержанного ИПН. Ранее срок подачи таких документов был три года и те, кто изъязл ЕПВ в 2021-2022 годах по разным причинам сделать это не успели. 15 июля 2025 г. в действующий Налоговый кодекс были внесены изменения и дополнения, которые продлили с срок исковой давности, установленный для таких обращений физических лиц, с 3 до 5 лет.

2) Кто имеет право на перерасчет и возврат ИПН?

Перечень физических лиц, имеющих право на перерасчет налогооблагаемого дохода и ИПН, определен действующим Налоговым кодексом Республики Казахстан. Это лица с инвалидностью первой, второй или третьей групп, один из родителей или опекунов детей с инвалидностью, один из усыновителей (удоче-

рителей), приемных родителей детей-сирот, ветераны боевых событий и другие категории. Полный перечень лиц указан в 346 статье НК РК.

3) Куда необходимо обратиться?

Получателям пенсионных выплат, которым при определении облагаемого дохода по ЕПВ стандартные налоговые вычеты, при наличии права на их применение, не были применены, необходимо срочно обратиться в ближайший филиал ЕНПФ с заявлением и подтверждающими документами на применение стандартных налоговых вычетов для перерасчета доходов и возмещения ИПН.

4) Каким образом будет возвращен ИПН при своевременном обращении?

После применения стандартного налогового вычета ИПН будет возвращен на индивидуальный пенсионный счет получателя в случае, если он был удержан. Если был выбран отложенный ИПН, то будут сняты обязательства по его уплате при получении ежемесячных пенсионных выплат.

5) До какого числа будут действительны изменения?

Данные изменения будут действовать по 31 декабря 2025г. включительно, поскольку с 1 января 2026г. вступает в силу новый Налоговый кодекс Республики Казахстан и срок исковой давности снова составит 3 года.

Поэтому всем вкладчикам и получателям, кто осуществил ЕПВ в 2021-2022гг. и имеет право на применение стандартных налоговых вычетов, рекомендуем не откладывать и воспользоваться этим правом вовремя!

При возникновении вопросов можно обратиться в Call-центр: 8 (727) 356 10 60 (междугородние и международные звонки), 1418 (бесплатно по Казахстану).

НАЧИСЛЕННЫЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ДОХОД КАЗАХСТАНЦЕВ ЗА 12 МЕСЯЦЕВ ДОСТИГ 2,74 ТРЛН ТЕНГЕ

За последние 12 месяцев по состоянию на 1 сентября 2025 года начисленный инвестиционный доход казахстанцев достиг 2,74 трлн тенге. Доходность пенсионных активов ЕНПФ за счет ОПВ, ОППВ, ДПВ составила 12,60% при инфляции в размере 12,20%. Доходность ОПВР за последние 12 месяцев на 01.09.2025 г. – 7,64%.

При этом чистый инвестиционный доход казахстанцев за 8 месяцев текущего года составил 1 270,99 млрд тенге. Из них 1 265,72 млрд тенге пришлось на доход от инвестирования пенсионных накоплений за счет обязательных пенсионных взносов (ОПВ), обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ), добровольных пенсионных взносов (ДПВ), зачисленных на индивидуальные пенсионные счета (ИПС) вкладчиков и получателей. Чистый инвестиционный доход от инвестирования пенсионных накоплений за счет обязательных пенсионных взносов работодателя (ОПВР), зачисленных на условные пенсионные счета (УПС) казахстанцев, составил 5,26 млрд тенге.

Накопленная инвестиционная доходность в долгосрочном периоде превышает инфляцию. С момента основания накопительной пенсионной системы в 1998 году на 1 сентября 2025 года нарастающим итогом накопленная доходность составила 979,95% при инфляции за весь период 827,78%.

Напомним, что инвестиционный доход формируется за счет вознаграждения по финансовым инструментам (ценным бумагам, вкладам и другим операциям), по активам, находящимся во внешнем управлении, а также за счет рыночной и валютной переоценки финансовых инструментов. Для обеспечения сохранности пенсионных накоплений и стабильной доходности НБРК и частные управляющие инвестиционным портфелем (УИП) проводят постоянную диверсификацию инвестиционного портфеля - размещают активы в различные финансовые инструменты и валюты, регулярно корректируя его структуру в зависимости от рыночных условий.

Вся система инвестиционного управления и учета пенсионных активов является прозрачной: каждый вкладчик имеет возможность видеть свой инвестиционный доход в личном кабинете на сайте www.enpf.kz или в мобильном приложении.

Информация по инвестиционному управлению пенсионными активами ЕНПФ и о финансовых инструментах, в которые размещены пенсионные активы ЕНПФ, публикуется на сайте www.enpf.kz в разделе «Статистика и аналитика/Инвестиционное управление пенсионными активами».

Много интересной и полезной информации вы также можете получить на YouTube-канале БЖЗҚ ЕНПФ.

АСЫЛ ҚАЗЫНА

ӘДЕП БАСЫ - ТІЛ

Еліміздің мемлекеттік тілі – қазақ тілі әлемдегі алты мыңға жуық тілдердің ішінде байлығы мен көркемдігі, оралымдылығы жағынан алдыңғы қатардан орын алатын тіл. Осындай тілдің мұрагері болу, тіл байлығын игеру үлкен мәртебе және жауапты іс болып табылады. Дегенмен, осы тілдің маңыздылығын біздің үміт артып отырған өскелең ұрпағымыз жете түсіне бермейтін сияқты. Бұған дәлел ретінде қазіргі қоғамда жастардың қазақ тілінде емес, орыс тілінде көп сөйлеуінен байқаймыз. Тіпті, ұлты қазақ бола тұра, қазақ тілін білмейтіндер де кездесіп жатады. Оның барлығы тікелей өзінің ортасына, отбасына және ақпараттық құралдарға байланысты деп білу керек.

Біріншіден, жастардың өзге тілде нақты айтатын болсам, орыс тілінде сөйлеуі

оның ортасынан туындайды. Кез келген адамның қасындағы жолдасы орыс тілін ғана біліп, сол тілде ғана сөйлей алатын болса, ол адам да соған ілесіп орыс тілінде сөйлей бас-тайды. Уақыт өте келе адам сол ұлтша ойлап, өз ана тілінде еркін сөйлеуін доғарады.

Интернет желісінде білім мен ғылымның, технологияның және т.б. дамуына байланысты орыс тілінде ақпарат берілуі мүмкін. Тіпті, мультфильм мен фильмнің өзі сол тілде болуы мүмкін. Ал, оны бір рет көрген адам әрі қарай да көруді жалғастырады. Сонымен қатар, жастардың интернет желісінде отыруы да кері әсерін тигізеді. Мысалы, түрлі видеолар көбінесе орыс тілінде, қарапайым хат алмасудың өзі өзіміздің ана тілімізде емес.

Сайып келгенде, әрбір азамат, әрбір отбасы өздерінің Қазақстан мемлекетінің азаматы екенімізді жан-жүрегімізбен түсініп, болашақ ұрпаққа Отан алдында жауапты екенін ұғындырсақ, тіл мәдениетін көтеріп, оның ішінде өзге тілдерге көлеңке түсірмей, өз тіліміздің мәртебесін арттырып, қолдану аясын кеңейтуімізге әбден болады. Тіл мәселесі кезең-кезеңімен жүйелі шешіліп келеді. Қазақстанда мемлекеттік тілдің қолдану аясын кеңейте түсу үшін Үкімет тарапынан барлық жағдайлар жасалып жатыр.

Мәселен, мемлекеттік тілді меңгермеген азаматтарға тілді үйрету үшін пәрменді шаралар ұйымдастырылу үстінде. Атап айтсақ, қазір барлық жерлерде мемлекеттік тілді үйрету орталықтары құрылып, қазақ

тілін үйренуге ықылас білдірген мемлекеттік ұйымдар мен органдардың қызметкерлерін арнайы курстардан оқытып шығаруда. Мұнда халқымыздың дәстүрлері мен әдептерін насихаттау жолымен қазақ тілінің әліпбиінен бастап, тілді үйренудің бірнеше деңгейі бойынша сабақтар өткізіледі. Атап айтсақ, әдеп басы мемлекеттік тіл ретінде қолданыла отырып, оның мән мазмұны жете түсіндірілуде. Осы орталықтан оқып шыққан мемлекеттік қызметкерлер екі жылдың ішінде мемлекеттік тілді тәп тәуір меңгеріп шығады. Енді істі ілгері бастыруымыз өссімізге тікелей байланысты. Сондықтан мемлекеттік тіліміздің мерейін өсіре түсу үшін әрқайсымыз өзіндік үлес қоса білсек нұр үстіне нұр болар.

Ержан БАЙМОЛДИНОВ,
Жетісу облысының
мамандандырылған ауданаралық
экономикалық сотының сот әкімшісінің
басшысы.

ТОЛҒАНАРЛЫҚ ТАҚЫРЫП

АЛИМЕНТ ТӨЛЕМЕУ АБЫРОЙ ӘПЕРМЕЙДІ

Дереккөздерге жүгінер болсақ, елімізде алимент төлеуден жалтарып жүрген әкелер саны жылдан жылға артып келеді. Себебі қазіргі таңда үш некенің біреуі ажырасып жатады екен. Жеке сот орындаушылары бауыр еті баласына алимент төлеуден жалтарып, қашып жүрген безбұйрек әкелердің соңына түсіп, олардың жинақталып қалған қарыздарын төлету үшін қолдан келген шараларды қолдануға атсалысып жатады. Алайда, түрлі айла-шарғылар жасап, туған баласына тиесілі ақшасын уақтылы төлеуден бойтасалап созбалаңға салып жүруді әдетке айналдырған әкелер азаяр емес. Сондықтан бүгінгі шағын мақаламызда алимент төлеу жайлы әңгімеге тағы оралуды жөн көріп отырмыз.

Жалпы заң аясында ата-аналардың өз балаларына қатысты тең құқықтары және тең міндеттері болады. Сондықтан али-

ментке төленетін ақша бала күтіміне байланысты өндіріледі. Баланың қаржылық жағдайы жақсы болса да, алименттің ақшасы баланың көмелеттік жасқа толған кезде қолдана алатын банк шотына салып отыруға болады. Бұл жердегі ең маңызды жәйт, егер сіз алимент өндіру бойынша сотқа арыз бермесеңіз, әкесі баласын қаржылай қамтамасыз етті деп саналады. Алайда, жас кезінде өзін-өзі қамтамасыз ете алмаған әке, зейнеткерлік жасқа келген кезде мұны істей алмайды.

Мынаны есте сақтаған дұрыс, алимент төлейтін әке ақшасы бар немесе жоқ деп бөлінбейді. Демек, жұмыссыз болғаны үшін оған қандай да бір жөңілдіктер қарастырылмайды. Әке жұмыс істесе де, істемесе де, ақшасы болса да, болмаса да алимент төлеуі тиіс. Заң солай! Сонымен қатар, сот орындаушы әкенің табысын анықтайды. Егер борышкердің ресми

жұмысы жоқ болса, мемлекет бекіткен жұмыссыздық тарифі бойынша орташа жалақыны есептеп, алименттің мөлшерін анықтайды. Сол бойынша алиментті төлеуге міндетті. Қарыз ретінде де өндіруге болады. Әрине, Мемлекет борышкердің мүлкін тартып алмайды. Алимент бойынша азаматтың қарызы көбейсе, оның жеке мүліктеріне тыйым салынады. Содан кейін тыйым салынған мүлікті аукцион арқылы сатып, түскен қаражатпен алименттің қарызы жабылады. Қалған ақша болса, азаматқа кері қайтарылады.

Бұған қоса елімізде заңға сәйкес алимент төлемегені үшін әкімшілік және қылмыстық жауапкершіліктер қарастырылған. Сот орындаушылар алимент төлемеген борышкерлердің Қазақстан аумағынан шығуына шектеу қояды. Сонымен қатар қарызын өтемегенше, жүргізуші куәлігінің күшін

жояды. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 139 бабында алимент төлеуден жалтарған борышкер 2 жылға дейін бас бостандығынан шектеуге немесе бас бостандығынан айыру жазасы қарастырылған. Атап айтсақ, Қылмыстық кодекстің 139-бабы бойынша 600 сағатқа дейін қоғамдық жұмыстарға тарту не екі жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеу, не сол мерзімге бас бостандығынан айыру жазасы қолданылады. «Конституцияның 24-бабының 1-тармағына сәйкес, алимент төлемеген борышкерді әкімшілік жауапқа тартып, сот актісінің негізінде мәжбүрлі еңбекке тартылады.

Жадыра ИСАБЕКОВА,
Жетісу облысы атқарушылық
өкілетті органының сот орындаушысы.

АЛАЯҚТЫҚ

КИБЕРҚАУІПТІҢ ТАҒЫ БІР ЖАҢА ТҮРІ ПАЙДА БОЛДЫ

қаскүнемдер азаматтың есепшоттарына толық қол жеткізіп, барлық қаражатын ұрлауы мүмкін. Кей жағдайларда сілтеме құрылғыдан жеке деректерді ұрлауға арналған вирусты қамтиды. СҚО ПД киберқылмысқа қарсы іс-қимыл басқармасының қызметкерлері мынаны еске салады: әкімшілік айыппұл туралы ресми хабарламалар тек 1414 қысқа нөмірінен келеді; әкімшілік айыппұл төлем жасау сілтемелерін қамтымайды.

«Айыппұл туралы ақпаратты тек ресми дереккөздерден – egov.kz порталынан және банктердің мобильдік қосымшаларынан тексеру қажет. «Айыппұлды төлеу сілтемесі» – бұл алаяқтықтың айқын белгісі. Егер сіз мұндай сілтемеге өтіп, өз деректеріңізді енгізіп қойған болсаңыз, дереу банк картаныңызы бұғаттап, банкке және полицияға алаяқтық туралы хабарлаңыз, сондай-ақ құрылғыны вирустарға тексертіңіз», делінген полиция хабарламасында.

СҚО полиция департаментінің баспасөз қызметі мобильді құрылғыларды пайдаланушылар жол қозғалысы ережелерін бұзу туралы хабарламалар ретінде жаңырып шығатын шабуылдардың құрбаны болып жатқанын ескертті, деп хабарлайды zakon.kz.

Алаяқтар мессенджерлер мен электрондық пошта арқылы жүргізушілердің деректері, автокөлік нөмірлері және «айыппұл төлеу» сілтемесі бар жалған хабарламаларды жаппай таратып жатыр. Алайда бұл – фишингтік сілтеме. Онда банк картасының деректерін енгізгеннен кейін

ЕСІРТКІ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА ЖЕРАСТЫ ЗЕРТХАНАСЫ ЖОЙЫЛДЫ

Ескелді ауданында жүргізілген арнайы операция кезінде құқық қорғау органдары жасырын және мұқият жабдықталған жерасты зертханасын анықтады. Тергеу барысында екі шетел азаматы мен Астана қаласының тұрғыны синтетикалық есірткі өндірумен айналысқаны белгілі болды, деп хабарлайды zakon.kz.

Тінту кезінде полиция қызметкерлері кәсіби зертханалық құрал-жабдықтарды, 6,4 келіден астам мефедрон есірткі затын, сондай-ақ өндірістік мақсатта пайдаланылмақ болған прекурсорлардың қалдығы бар 200 литрлік реакторды тәркіледі.

Күдіктілер ұсталып, қамауға алынды. Талдықорған қаласындағы Жетісу облысының мамандандырылған сотының үкімімен үшеуі де кінәлі деп танылып, әрқайсысы 16 жылға бас бостандығынан айырылды.

Полицияның мәліметінше, атқарылған жедел шаралардың арқасында ірі есірткі тобының әрекетіне нүкте қойылып, көптеген адам өмірін жалмауы мүмкін қайғылы оқиғалардың және жаңа тәуелділіктердің алдын алынды. Полиция тұрғындарды қоғамдағы қауіпсіздікке бейжай қарамауға шақырады.

«Егер есірткіні пайдалану, сақтау немесе тарату фактілері туралы ақпарат білсеңіздер, дереу 102 нөміріне немесе полицияның ресми әлеуметтік желілеріндегі жеке хабарламалар арқылы хабарлауға болады. Анонимдікке толық кепілдік беріледі», делінген полиция хабарламасында.

ВНИМАНИЮ ГРАЖДАН!

КАЗАХСТАНЦЕВ ПРЕДУПРЕДИЛИ О НАКАЗАНИИ...

Казахстанцев предупредили о наказании за участие в запущенном стриме-челлендже.

Центр по борьбе с дезинформацией СЦК обратился к казахстанцам из-за набирающего в сети популярность челленджа Mellstroy Game - людям напомнили об ответственности, передает AstanaTV.

Как сообщает телеканал, челлендж запустил стример Андрей Бурим, известный в Сети как Mellstroy, находящийся в данный момент в международном розыске в

России и Беларуси.

Участникам челленджа он пообещал розыгрыш квартир и призов на сумму 1,5 млн долларов. Чтобы стать участником челленджа, нужно снять видео с фактически социально опасным поведением со специальным хэштегом и упоминанием его имени или казино. Главная цель – вирусная реклама азартных игр любой ценой.

«Ради хайпа и обещаний ценных призов и денег, которые ранее Mellstroy не исполнял, аудитория провоцируется на демонстратив-

ные и рискованные поступки», - говорится в материале.

По данным телеканала, уже зафиксировано несколько таких поступков ради участия в этом челлендже. Так, в Марий Эл мать «наносит татуировку» младенцу с названием казино; в Казахстане мужчина официально сменил фамилию на «Мелстрой»; в Астане один из участников пробежал по в одних трусах по ТРЦ.

«Такие действия не только унижительны, но и могут иметь правовые последствия. Уча-

стие в челленджах, связанных с рекламой азартных игр, нарушает законодательство Республики Казахстан и других стран СНГ. Провокации в общественных местах могут квалифицироваться как мелкое хулиганство и повлечь административное или уголовное наказание. Распространение подобного контента, особенно с вовлечением несовершеннолетних, может рассматриваться как пропаганда или пособничество незаконной деятельности», - напомнили в СЦК при президенте.

БӘРЕКЕЛДІ

АУЫЛДА АШЫЛҒАН ДЕНЕ
ШЫНЫҚТЫРУ-САУЫҚТЫРУ КЕШЕНІ

Республика күніне орай Жетісу облысында 25 жаңа нысан қолданысқа берілді. Солардың ішінде білім беру, денсаулық сақтау, спорт, әлеуметтік қызмет көрсету салаларының объектілері, сонымен қатар саябақ, сквер, балалар ойын алаңы, аула алаңдары сияқты абаттандыру нысандары да бар, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Мерекеге орай ашылған жаңа нысандардың бірі – Қаратал ауданы Алмалы ауылындағы дене шынықтыру-сауықтыру кешені. Бұл ғимаратты салу туралы бастама осыдан екі жыл бұрын облыс әкімінің аталған аудандағы шалғай ауылдарға барған жұмыс сапары барысында тұрғындармен кездесуінен кейін қолға алынған болатын. Сол жүздесуде Алмалы ауылының тұрғындары жастардың спортпен айналысуына қолайлы орталық салуды сұраған еді. Бүгінде құрылыс жұмыстары толық аяқталып, дене шынықтыру-сауықтыру кешені есігін айқара ашты.

Бұл спорт орталығында балалар волейбол, күрес, үстел теннисі, тоғызқұмалақ сияқты спорт түрлерімен айналысады деп жоспарланып отыр. Қазіргі кезде спорт кешеніне жаттықтырушылар қабылдануда. Ауылда мұндай жаңа нысанның ашылғанына балалар да дән риза.

БОКС

ҮШ ҚЫЗЫМЫЗ КҮМІС
МЕДАЛЬМЕН ОРАЛДЫ

Жетісу облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының баспасөз қызметінің хабарлауынша, Семейде өткен бокстан Қазақстан чемпионатының қорытындысы бойынша жетісулық үш бұрымды боксшы күміс медальмен қанжығалап қайтты. Атап айтқанда, күміс медальдармен Анель Құдайберген, Анар Тұрсынбек және Мария Сидоренко марапатталды.

Айта кетейік, турнир тек медальдар үшін ғана емес, ұлттық құрамаға кіру мүмкіндігі үшін де күрескен еліміздің 370-тен астам мықты боксшыларының басын біріктірді. Жаттықтырушылар штабы бір ай бұрын Ұлыбританияда өткен әлем чемпионатының жеңімпаздары мен жүлдегерлеріне ғана бұл біріншілікке қатыспауға рұқсат берді.

Біздің өңірдің ерлер құрамы да, қыздар да бұл турнирге қатысып, шаршы алаңда бақтарын сынады. 48 келі салмақта Әнел Құдайберген алтын медаль үшін айқаста тәжірибелі боксшы бірнеше дүркін ел чемпионы атанған Жамбыл облысының өкілі Айгерім Сәттібаеваға жол берді. Ал, Анар Тұрсынбек 60 келі салмақта Жетісу облысының құрама командасының мүшесі астаналық Римма Волосенкодан ғана ұтылды. 75 келі салмақта өнер көрсеткен Мария Сидоренконың жолы да финалдық кездесуде тағы бір астаналық тәжірибелі боксшы Валентина Хальзовамен түйісті. Дегенмен, күміс медаль да біздің бұрымды боксшыларымыз үшін зор жетістік. Білікті бапкер Жанкелді Ахметовтың шәкірттері алдағы уақытта биік белестерді бағындыратынына сенім мол.

АЗИАДА-25

ЖЕТІСУЛЫҚТАР ЖЕҢІС
ТҰҒЫРЫНА КӨТЕРІЛДІ

Бахрейннің Манама қаласында өтіп жатқан жасөспірімдер арасындағы Азия ойындарынан қуанышты хабар келді. Ауыр атлетикадан Қазақстан құрамасының өкілі – Жетісу облысы Сарқан ауданының тумасы талантты зілтемірші **ӘЛИХАН ӘСКЕРБАЙ** тағы бір байрақты бәсекеде рекордтық салмақтарды ырқына көндіріп, топжарғандығы туралы ҰОК мәлімдемесіне сілтеме жасай отырып, KAZINFORM дереккөзі хабарлады.

71 келіге дейінгі салмақ дәрежесінде сынға түскен Әлихан жұлқа көтеруде 144 келіні бағындырып, чемпион атанды. Оның үстіне, бұл көрсеткіш жасөспірімдер арасында жаңа әлем рекорды болып тіркелді. Осылайша Әлихан өз рекордын өзі жаңартты. Сонымен қатар, бұл нәтиже Азия және жасөспірімдер арасындағы Азия ойындарының рекорды болып табылады. Күміс жүлдені қытайлық Чен Синсин (143 келі) иеленсе, өзбекстандық Хаатбек Ерматов (131 келі) үшінші

орынға табан тіреді.

Серпе көтеруде Әскербай 172 килограмм зілтемірді төбесіне көтеріп, әлем рекордын жаңартты. Айта кету керек, бұл көрсеткіш сонымен қатар ол Азия және жасөспірімдер арасындағы Азия ойындарының да рекорды болып тіркелді. Екінші орынға 171 килограмм салмақ көтеріп, тағы да қытайлық Синсин табан тіреді. Ал үздік үштікті 167 килограмм салмақты ырқына көндірген Оңтүстік Корея спортшысы Ха Джун Ким түйіндеді.

Сүйсінерлігі сол, осы Азиядада Жетісудың тағы бір түлегі топжарды. Атап айтқанда, аралас жекпе-жектен Қазақстан құрамасының өкілі Жаркент қаласының тумасы **Амелина БАКИЕВА** 50 келі салмақ дәрежесінде ел намысын қорғауға шығып, тамаша табысқа жетті. Ол финалдық бәсекеде кілемге Үндістанның өкілі Шрия Сатаммен шығып, қарсыласын мерзімінен бұрын тізе бүктірді, жеңіс тұғырының ең жоғары сатысына көтерілді.

ФУТБОЛ

«ҚАЙРАТ» ЕКІНШІ ЖЫЛ ҚАТАРЫНАН
ҚАЗАҚСТАН ЧЕМПИОНЫ

Биыл ел біріншілігінде соңғы турға дейін жеңімпаз анықталған жоқ. Бас жүлдеден алматылық «Қайрат» пен елордалық «Астана» негізгі үміткер болды. Доп додасының бітуіне бір тур қалғанда «Қайрат» 58 ұпаймен бірінші орында, ал «Астана» 56 ұпаймен екінші орында тұрды. Бұл ойында алматылық команда кем дегенде тең нәтижеге қол жеткізсе, екінші жыл қатарынан чемпион болатын мүмкіндігі болса, ал елордалық клуб үшін тек жеңіс ауадай қажет еді.

Сондықтан ойын басталысымен алғашқы сәттерден бастап, «Астана» бірден алға қарай ұмтылды. Олардың дүркін-дүркін шабуылы өз нәтижесін берді де. Ойынның 15-минутында елордалық клубтан Марин Томасов мергендік танытып, өз командасын алға шығарды. Енді «Қайрат» тығырыққа тіреліп, таразы басын теңестіруге ұмтылды. Дегенмен, бірінші кезеңнің соңына дейін «Қайрат» дегеніне жете алған жоқ. Чемпиондық атақтың қолдан сусып бара жатқанын түсінген алматылық футболшылар екінші кезеңде шабуылға көбірек көңіл бөлді. Нәтижесінде 56-минутында Дастан Сәтпаев біріншіліктегі өзінің 14 голын соқты. Осы есеп ойын соңына дейін өзгерген жоқ. Сөйтіп, «Қайрат» чемпиондық атағын сақтап қалды.

Сонымен қатар, чемпионат қорытындысы

бойынша «Астана» күміс жүлдегер, ал Қостанайдың «Тобылы» қола жүлдегер атанды. Ал, талдықорғандық «Жетісу» соңғы турда Петропавлдың «Қызылжарын» өз алаңында қабылдап, екіншіше орай 0:1 есебімен ұтылып қалды. Сөйтіп, жерлестеріміз былғы чемпионатта 14 команданың арасында 12-орынға тұрақтады. Небәрі 4 рет қана жеңіске жетіп, 21 ұпай жинаған «Жетісу» абырой болғанда Қазақстан Премьер-лигасында орнын сақтап қалды.

Соңғы орында қалып қойған «Ұлытау» (Жезқазған) премьер лигамен қоштасып, бірінші топқа түсіп қалды. Ал, «Каспий» (Ақтау), «Ертіс» (Павлодар), «Алтай» (Өскемен) командалары келесі жылы Қазақстан Премьер-лигасында өнер көрсету мүмкіндігіне ие болды.

Ш.ХАМИТОВ.

«ЖЕТІСУ ЖҮЙРІГІ»

ЖАРЫС ЖЕҢІМПАЗДАРЫ АНЫҚТАЛДЫ

Жетісу облысы дене шынықтыру және спорт басқармасы баспасөз қызметінің хабарлауынша, Республика күні мерекесі құрметіне облыс орталығының атшабарында ұлттық ат спорты түрлері бойынша жарыстар және қазақи тазылар арасында жарыстар өтті.

Талдықорған қаласының Орталық атшабарында еліміздің түкпір-түкпірінен үздік жокейлер мен сайгүліктер жинаған «Жетісу жүйрігі» республикалық жарысы өз мәресіне жетті.

Жарысқа қатысушылар бәйгенің дәстүрлі үш түрі бойынша, атап айтқанда, аламан бәйге (49 км), топ бәйге (21 км) және құнан бәйге (11 км) бойынша бәсекеге түсті.

Жарыс қорытындысы бойынша аламан бәйгеде Хант атты Бақытбек Жоламанның Ханторы сәйгүлігі мәре сызығын бірінші болып қиды. Бақытбек Жоламанның Жасмині де құнан бәйгеде топжарып келді. Ал, топбәйгеде Арнат Мұратханның Кербезінің мерейі үстем болды.

Сонымен қатар, қазақтың тазылары арасында жарысы өткізілді. Жас иттер арасында Талдықорған қаласы атынан жарысқа қосылған Қарауыз, ал ересек иттер арасында Алматы қаласының намысын қорғаған Сылдыр жеңіске жетті.

Айта кетейік, «Жетісу жүйрігі» жарысы ұлттық спорт түрлерін дамытуға және насихаттауға бағытталған.

БАЙҚАУ

«Алатау» газеті мектеп оқушылары арасында Тәуелсіздігіміздің бастамасы болған Желтоқсан оқиғасы туралы шығармаларға БАЙҚАУ ЖАРИЯЛАЙДЫ.

Материалдар 27-ші қазаннан 8-ші желтоқсанға дейін қабылданады.

Қорытындысы 12 желтоқсанда жарияланып, марапаттау 19 желтоқсанда редакцияда өтеді.

Редакцияның эл/поштасы: alatau.offset@mail.ru
Электронная почта редакции:

Байланыс телефондары: 8 (776) 970 07 18;
Контактные телефоны: 8 (776) 529 44 08

КОНКУРС

Газета «Алатау» ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС среди школьников на лучшие творческие работы, посвященные событиям Декабря 1986 года, ставшие началом нашей Независимости.

Материалы принимаются с 27 октября по 8 декабря.

Итоги будут подведены 12 декабря, а торжественное награждение состоится 19 декабря в редакции газеты.

Ізет, ықылас		Спекта-кль ара-сындағы үзіліс		Алты-атар Тұман		Анд жануары		Ауру түрі		Ақтоқ-тының сүйгені		Оқшау Шалғы		Азия-дағы өзен		Грамма-тиканың бір саласы		Жаппа, балкон	
								Елбасы Н.Ә.На-зарбаев-тың алтын бесігі								Жуалдыз			
Мойын-құм ауд-ауыл		Қызыл қала						Скифтер қаруы		Бал иесі				Нысана-лин Сыған аруы				Әйгілі былғары қолғап шебері	
				Аст-сы Маскат						Осал Спорт түрі						Тығыз, жиі			
Көкөніс түрі Демалыс орны		Театрдың творчес-твлық қызме-рі								Тоқылған сөздер-ден құ-ралған жұмбақ						Алаба-жақ			
				Қу Қызыл-ша салаты		Иілген Жак ... Кусто						Ажал Құлақ-тың «жұмысы»	Күлік			Кис-... Ұша			
...-А-... (парфюм)				Бақыт құсы										Әуе ке-месінің сериясы	Ақыл Су келігі			Австрия аст-сы	
Дәру-менді бақша өсімдігі	Әбіқаев	Бикеш (орыс.)						Қаңырап тұр Газет қызме-рі					Жігер, талап Молда					Аптаның бір күні	
						Өзбек валю-тасы										Айбар			
	Таласып тартысу	Соз, тарт		Шөміш-бай ...				Пугаче-ваның өнші қызы		Валюта				Шүберек		Астау	Ол кім? Бұл ...?		
								Иіс сабын маркасы 3,14				«Бота-гөз» кейіп-кері							
	Алтыннан бұйым жасау шебері	Шырағ-дан								Нидер-ланды аст-сы		Еуропа өзені				Нота	Хейер-дал Тур кемесі		
						Кіші планета						Гималай, Пиреней				Қой тұқымы			
Жая	Еуропа өзені	Дөп	Кашалот Місе тұтпау					СНГ (қаз.)				Еліктің лағы							
				Еңсіз		Тату				Батыр		Кісі есімі	Үстем-дік		Алматы обл-ғы қала		Нота		
	Әйгілі теңіз					Тыныс						Талант-ты							
	Жүн Бедер			Өсек тара-тушы		Келер күн		Батыр ісі						Бояу түрі				Ескерт-кіш	
		Нәсіл (терм.)						Чехия валю-тасы	Еуропа өзені	Красно-дар өлке-сіндегі курорт		Орман аңы				Вирус таяқ-шасы			
	300жыл өмір сүрген құс			Фотоап-парат маркасы								Шипа		Қатты отын					
	Талас, Машат, Амур	Қазақ-стан өзені		Сапар-баев							Қарыз			Қарын	Үкім шы-ғарушы Теле арна				
				Бүркіт жасы		Тоғай «VI»						Ислам, Хрис-тиан				Ақылды			
	Тайпа Алау			Бақша						Нәресте Дене мүшесі							Көріс салаты		
Өтіп кет			Ананың куәлігі-...					Жау Жөн				Мал сырға-лығы					Бола-мын десең бесіңді түзе		
	Тұзақ		Діни мейрам					Сатурн серігі		Еге			Конди-терлік төтті нан		Ру				
				Дауысты дыбыс				«Бір нәрсе» сөзінің синонимі						Қылыш-тан өткір					

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік иесі
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Құрылтайшы: Ұлым КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: Г. БАЙМҰХАН

Редакция алқасы:
Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Нұрилла САЙДАҚҰЛОВА – тілші

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайтты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 1118

Индекс 15534